LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y., 11417
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 15 • • • • • Ozone Park, N. Y., 11417 Antrad., vasario (Feb.) 23, 1965 • • • • • METAI 54-ieji

KRISLAI

Ėmė ir "pamiršo"
Ar įtikins?
Kriminalistų "medžiotojas"
Baisus nuosmukis
Reikšmingas sumanymas
Geras paraginimas
Kokia čia provokacija!

— Rašo **A. Bimba** —

Klerikalai, smetoninininkai ir menševikai daug priplepėjo ir nemažai dolerių prisižebravojo "vardan tos Lietuvos." Kelionėms ir paūžimui "veiksnių" vadams užteks visiems metams.

Bet daug kalbėdami apie "vasario 16 d." jie ėmė ir pamiršo savo nelaimingiems pasekėjams pasakyti, kad tie visokio plauko "nepriklausomybės signatarai" "Lietuvą visiems laikams buvo surišę su kaizerine Vokietija, ir siekė jai užkarti vokišką karalių. Jų nelaimė, o Lietuvos laimė, buvo tik tame, kad velniop nuėjo kaizeris ir "signatarų" troškimai neišsipildė.

—:—

Buvęs Prancūzijos premjeras Edgar Faure teisingai pastebi: Jeigu ir piršto nepajudintų Šiaurės Vietnamas, Kinija bei Tarybų Sąjunga padėti Pietų Vietnamo partizanams, ten kova eitų ir eitų, kol parazitų valdžia ten gyvuotų ir Amerikos ginkluotos jėgos jai padėtų. Už civilinį karą Pietų Vietname negalima kaltinti minėtų trijų kraštų.

—:—

Tuo tarpu dabartinis Prancūzijos užsienio reikalų ministras de Murville atvyko Washingtonan įtikinti mūsų prezidentą, kad karas Pietų Vietname yra nepateisinamas, kad visą buvusią Indokiniją reikia padaryti neutrališka zona.

Bet ar šis patarimas bus priimtas? Labai, labai abejotina.

—:—

Pats sveikiausias ir išmintingiausias, žinoma, pasiūlymas yra senatoriaus Morse: Amerikai reikia iš Pietų Vietnamo išsikraustyti — ir kuo greičiau, tuo geriau.

Tai reikalavimas, kuris plinta visais pasaulio kampais. Su juo anksčiau ar vėliau reikės skaitytis, reikės iš P. Vietanmo išsikraustyti.

—:—

Kaip žinia, ir Vakarų Vokietijoje yra "medžiojami" karo kriminalistai. Bet pasirodo, kad medžiotojų komisijos galva yra tūlas Schule, pats buvęs nacis, karo kriminalistas. Žmonės stebėjosi, kodėl kriminalistų gaudytojams taip nesiseka, kodėl buvusių nacių pilna visose įstaigose, ypač teismuose. Dabar aišku.

—:—

Kadaise Jungtinėse Valstijose plačiai skambėjo vardas rašytojo Howard Fast, kuris mums davė keletą puikių istorinių novelių. Pažangioji visuomenė juo didžiavosi.

Bet Fastui nepatiko Komunistų partijos linija. Jis pasitraukė ir "dingo."

Dabar paaiški, kad Fastas "pasikrikštijo" Mr. Cunninghamu ir rašinėja riebius seksualinius filmams veikalus. Koks tai baisus talentingo rašytojo moralinis susmukimas, pasivergimas doleriui!

—:—

Niujorko valstijos seimelin įneštas geras, remtinas sumanymas. Tai sumanymas panaikinti mirties bausmę. Turėtų būti priimtas.

—:—

Prezidentas Johnsonas ragina Kongresą be delsimo priimti Medicare bilių. Jis pataria žmonėms paspausti savo kongresmanus už bilių balsuoti. Už šias pastangas prezidentą tenka pasveikinti.

—:—

Valdžia sulaikė keletą žmonių ir kaltina juos suokalbiu vieną gražią dieną dinamitu sunaikinti Washingtono paminklą, New Yorke Liberty statulą ir Philadelphijoje Liberty varpą.

Pasakojama, kad prasikaltėliai turėję kokius ten ryšius su Kuba.

Panašu į baisią provokaciją.

Popiežius ir mokslininkai stoja už visų sugyvenimą

Roma. — Čionai per tris dienas tęsėsi tarptautinis suvažiavimas, kurį sušaukė Centras studijavimui demokratinių įstaigų. Suvažiavime dalyvavo virš 1,500 mokslininkų iš socialistinių ir kapitalistinių šalių.

Popiežius Povilas VI-tasis prisiuntė suvažiavimui telegramą, kurioje jis ragino suvažiavimo dalyvius ir kreipėsi į viso pasaulio žmones ragindamas laikytis popiežiaus Jono XXIII-jo išdėstytų punktų enciklikoje "Pacem in Terris" (Taika Žemėje). Popiežius Povilas ragino gyventi broliškai, taikoje ir vengti tarptautinių nesusipratimų ir susikirtimų.

Popiežius Povilas siūlo, kad būtų sušauktas viso pasaulio valstybių suvažiavimas pašalinimui nesusipratimų ir sutvirtinimui taikos reikalų.

Tarp Jungtinių Valstijų delegatų buvo ir Nobelio dviejų prizų laimėtojas Dr. Linus Paulingas, kuris kalbėdamas, tarp kitko, sakė:

"Atominėje gadynėje iškilusiame kare desėtkai, o gal ir šimtai ir net tūkstančiai milijonų žmonių būtų užmušta. Didelės valstybės būtų sunaikintos. Civilizacijai galėtų būti pabaiga. Net galėtų atsitikti, kad baisioje katastrofoje visai nebeliktų žmonių rasės."

Šaukėjų prezidentas Robertas M. Hutchin sakė, kad reikalingas tarptautinis valstybių suvažiavimas, idant baigtų tuos naremumus, kurie žmonių tarpe kelia baimę.

Iš TSSR delegacijos kalbėjo Inozemcevas, kuris sakė, kad Tarybų Sąjungos vyriausybė viską daro taikos išlaikymui pasaulyje.

IŠKELIA NELAIMINGO LĖKTUVO DALIS

New Yorkas. — Narūnai dirba iškėlimui iš jūros dugno "DG-7B" lėktuvo dalių, kuris vasario 8 dieną nukrito į Atlanto vandenyną. Nelaimėje žuvo 84 žmonės. Jau daug lėktuvo dalių iškelta. Tyrinėtojai tikisi, kad pagal tas dalis gal suras lėktuvo žuvimo priežastį.

JAV KARO LAIVYNAS SAMDO LAIVUS

New Yorkas. — "N. Y. Timese" W. Bamberger paskelbė, kad Jungtinių Valstijų karo laivynas samdo privatinius laivus gabenimui militarinių jėgų ir joms reikmenų.

Bostonas. — Kardinolas Cushingas pasidavė į St. Elizabeth ligoninę.

IŠ VISO PASAULIO

Washingtonas. — Čionai lankėsi Prancūzijos Užsienio ministras Maurice Couve de Murville, tarėsi su JAV prezidentu ir valdžios nariais — siūlydamas baigti Vietnamo karą pasitarimu.

Pekinas. — Atvyko Danijos Prekybos ministras Lars Jensenas. Jis turėjo pasitarimą su Kinijos Prekybos ministru maršalu Chen Yi.

Damaskas. — Kuwaito sultonas kviečia Kinijos delegaciją atvykti ir tartis naftos reikalais.

Londonas. — 1964 metais Anglijoje lankėsi 2,400,000 turistų ir praleido $644,000,000.

New Delhi. —Indijos valdžia nusileido protestams prieš įvedimą tik indusų oficialės kalbos pietinėse provincijose. Dabar vėl bus indusų ir anglų kalbos oficialėmis, kaip buvo pirmiau.

Hongkongas. — "New York Timeso" korespondentas rašo, kad Kinija koncentruoja savo militarines jėgas Šiaurės Vietnamo pasienyje.

Hanojus. —Šiaurės Vietnamo vyriausybė įteikė protestą tarptautinei komisijai prieš JAV lėktuvų ir karo laivų puolimus.

Londonas. — Tarybų Sąjunga ragino Angliją, kad bendrai veiktų baigimui Vietnamo karo ir sutvarkymui pietryčių Azijos reikalų.

Bona. — Vakarų Vokietijos militarinių jėgų NATO jėgose jau yra 440,000 vyrų.

Ankara. — Turkijoje susiorganizavo nauja valdžia su Suatu H. Urgulu premjeru.

Beirutas. — Sulaukęs 62 metų amžiaus mirė buvęs Sirijos premjeras Khaled el-Azemas.

Biskis žinių apie Medicare bilių

Washingtonas. — Medicare bilių į Kongresą įnešė senatorius Clinton P. Anderson ir Atstovų buto narys Cecil R. King. Bilius sudaro 132 puslapių knygą, tai, suprantama, čia kalbėsime tik apie pačius svarbiausius jo punktus.

Medicare bilius yra pataisymas prie Social Security įstatymo. Pagal jį visi sulaukę 65 metų amžiaus žmonės turėtų gauti medikalę pagalbą, už kurią apmokėtų iš Social Security tam tikro fondo. Tą pagalbą turėtų teisę gauti ir nepiliečiai, kurie mūsų šalyje išgyveno ne mažiau 10 metų.

Pagalba ligoninėje

Susirgęs žmogus ir patekęs į ligoninę gautų iš fondo apmokėti 59 dienas už kambarį, vaistus, slaugių patarnavimą, iki 40 dolerių per vieną dieną. Daktaro patarnavimą ir operacijas iš to fondo nemokėtų, tą turėtų ligonis patsai pasidengti savo pinigais, arba iš apdraudų įstaigų. Jeigu sergantis neišbūtų ligoninėje 60 dienų, išeitų ir bėgyje 90 dienų vėl susirgtų, tai grįžęs į ligoninę gautų iš to fondo sumokėti už tas dienas, kiek pirmiau būdamas ligoninėje neišbuvo iki 60 dienų. Jeigu žmogus antrų kartu susirgtų po 90 dienų jo išėjimo iš ligoninės, tai jis vėl gautų 60 dienų ligoninėje apmokėjimą, išimant pirmąją dieną.

Sergantys namie

Namie sergantys per metus gautų 240 daktaro arba slaugės patarnavimo apmokėjimą.

Yra visa eilė ir kitokios pagalbos, kaip tai ligonio egzaminavimas su pagalba X-ray mašinų ir tt.

Numatoma, kad kada bus priimtas Medicare įstatymas, tai vėliau jis bus pataisytas, ir seneliai vietoje po 65 metų, jau pagalbą galės gauti po 62 metų amžiaus.

Jeigu greitai bus priimtas Medicare įstatymas, tai dabar pagalbos galės gauti daugiau kaip 18,000,000

Senelių pagalbos fondas turės būti sudarytas panašiai, kaip dabar yra sukeliami nedarbo ir senatvės fondai, tai yra, dirbdami darbininkai mokėtų dalį savo pajamų į tą fondą, kitą dalį mokėtų fabrikantai, taipgi valstybė įneštų dalį pinigų iš savo biudžeto.

Pietų Vietname nuvertė generolo Khano valdžią

Saigonas. — Vasario 19 dieną generolai nuvertė generolo N. Khanho valdžią, jį ir keletą jo pasekėjų areštavo. Valdžios galią paėmė katalikai generolai.

Kaip žinia, Jungtinės Valstijos rėmė generolo Khanho valdžią, o ambasadorius Tayloris tvirtino, kad po puolimų Šiaurės Vietnamo ji gavusi "visų pasitikėjimą".

Maskva. — "New Yorko Timeso" karesponden tas Henry Tanner rašo, kad čionai diplomatai mano, jog daro klaidą tie, kurie mano būk Tarybų Sąjunga, siekdama draugiškai sugyventi su Jungtinėmis Valstijomis, neis ginti Šiaurės Vietnamo.

TSRS vyriausybė jau kelis kartus pareiškė, kad Jungtinės Valstijos negali laukti gerėjimo santykių, jeigu jos puls kitas socialistines valstybes.

Washingtonas. — JAV Gynybos sekretorius Robertas McNamara sako, kad jeigu kiltų atominis karas prieš 1970 metus, tai Tarybų Sąjunga, vartodama branduolinius ginklus, galėtų užmušti iki 149,000,000 amerikiečių. Ir jeigu kare ji bombarduotų vien tik strateginius punktus, saugodama miestus, tai vis vien žūtų 122,000,000 amerikiečių.

Maskva. — United Press žinių agentūra praneša, kad TSRS premjeras Kosyginas sakė, jeigu Jungtinės Valstijos nepakeis savo politikos Pietų Vietname ir puldinės Šiaurės Vietnamą, tai tas ves prie Trečiojo pasaulinio karo.

V. Sokolovskis persergėjo

Maskva. — Vasario 23 dieną Tarybų Sąjunga minės gynybos jėgų susiorganizavimą. Išvakarėse spauda apie tai rašė ir kalbėjo gynybos vadai.

Maršalas Vasilius Sokolovskis sakė, kad Jungtinėse Valstijose yra žmonių, kuriuos jis pavadino fokusininkais (apgavikais), kurie skaitlinėmis įrodinėja, kad JAV atominiais ginklais yra galingesnės už TSRS.

Jis sakė, kad TSRS turi pakankamai branduolinių ginklų sunaikinimui bile priešo, jų tarpe turi raketų, kurios neša 100 milijonų dinamito jėgą. Taipgi turi įrengimų sunaikinti priešo dar oru tebeskrendančias raketas. Bet ji dėjo ir deda pastangas, kad pasaulyje gyvuotų taiką.

Maskva. — Maskvoje statomi keli namai po 40 aukštų.

Sako: Vietnamo karo pavojus kasdien didėja

New Yorkas. — Vasario 18 dieną "The New York Times", apibūdinęs prezidento Johnsono kalbą, sakytą National Industrial Conference bordui, rašo, kad prezidentas neatsakė į U Thanto raginimą baigti karą pasitarimų keliu.

Dienraštis rašo, kad kiekvienas Jungtinių Valstijų puolimas Šiaurės Vietnamo traukia į karą didžiąją Kiniją ir blogina JAV santykius su Tarybų Sąjunga. Dienraštis sako, kad neinant prie karo baigimo pasitarimų keliu, tai Vietname su kiekviena diena auga didelio karo pavojus.

Toje pat laidoje Hanson W. Baldwin rašo, kad Vietname nuo 1961 metų pradžios iki 1965 m. vasario 1 dienos Jungtinės Valstijos mūšiuose neteko 258 žmonių užmuštais ir 1,633 sužeistais. Ten nuo kitokių nelaimių dar gyvybės neteko 209 JAV militariniai žmonės. Reiškia, vien žuvusių jau yra 467.

Saigonas. — Jack Langguth, "N. Y. Timeso" korespondentas, rašo, kad tik per savaitę nuo 10 iki 17 d. vasario Pietų Vietname JAV neteko 36 žmonių užmuštais ir 196 sužeistais. Per tą laiką Pietų Vietnamo valdžia neteko 1,555 užmuštais ir tris kartus tiek sužeistais. Sako, kad tą savaitę partizanai neteko 900 užmuštais ir paimtais į nelaisvę.

Belmont, Mass. — Virš 400 mokslininkų priešakyje su profesoriumi Salvador E. Luria iš Harvardo universiteto, pasirašė atvirą laišką ir pasiuntė prezidentui Johnsonui.

Jie ragina prezidentą baigti karą ir ištraukti JAV jėgas iš Pietų Vietnamo.

TARYBŲ SĄJUNGA IŠTIESINO BOKŠTĄ

Maskva. — Samarkande, Uzbekijoje, buvo pakrypęs 970 tonų 15-jo amžiaus bokštas (minaretas). Tik per 30 pastarųjų metų jo viršūnė palinko 5 pėdas. Dabar TSRS mokslininkai ištiesino bokštą ir jį išgelbėjo.

Italijoje krypsta Pisos bokštas. Dabar, manoma, kad pavartojus TSRS patyrimus ir jį bus galima išgelbėti.

NAUJA VALSTYBĖ GAMBIJA

Bathurst. — Šiaurvakarinėje Afrikos dalyje, prie Atlanto vandenyno, susiorganizavo nauja Gambijos valstybė. Tai Britanijos kolonija, kuriai anglai suteikė dominijos teises.

Gambija užima tik 4,000 kvadratinių mylių plotą ir turi apie 400,000 gyventojų.

Washingtonas. — D. M. Yang, Čiang Kai-šeko generolo sūnus, nusišovė.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Kairas. — Nasseris sakė, kad jis nepaiso Vakarų Vokietijos, kuri grasina nutraukti ekonominius ryšius su Egiptu.

Washingtonas. — Jau penktu kartu išbandytas bombonešis "XB-70". Jis skrido po 1,200 mylių per valandą. Tai oro milžinas, jo liemuo yra 185 pėdos ilgio.

Washingtonas. — Vasario mėnesį į militarinę tarnybą bus pašaukta 13,700 JAV jaunuolių.

Scranton, Pa.

Laurynas Janušaitis, 81 m., amžiaus, mirė vasario 21 d. Kūnas pašarvotas Walter Pėstininko kopyčioj, No. Main Ave.

Laidotuvės įvyks trečiadienį, vasario 24 d., Abington Hills kapinėse. Laidotuvių pareigomis rūpinasi velionio artimieji draugai. Kitose laidose bus daugiau aprašytą apie velionį, jo gyvenimą ir t.t.

Šią liūdną žinią pranešė telefonu iš Scranton, Pa., Ignas Klevinskas.

"L." Adm.

Tokio. — Vasario 17 dieną tarp 8,000 studentų ir 850 policininkų įvyko riaušės prie Tokio orlaukio. Studentai demonstravo prieš Japonijos valdžios siekimą užmegzti diplomatinius ryšius su Pietų Korėja.

Maskva. — TSRS mokslininkai sako, kad vartojant jų patyrimus atitiesinime Samarkando bokšto, yra galima ir Italijoje atitiesinti Pisos bokštą.

Ekstra

New Yorkas. — Sekmadienį, vasario 21 d., prakalbose, buvo nušautas negrų Black Nationalist judėjimo vadas Malcolme X, 39 metų amžiaus.

Prieš savaitę buvo išbombuotas jo gyvennamis. Jis policijos prašė apsaugos, raportuodamas, kad jo gyvybė yra pavajuje.

Pasadina, Calif. — Šeštadienio rytą, vasario 20 d., JAV satelitas "Ranger-8" pasiekė Mėnulį ir susidaužė. Jam artėjant prie Mėnulio, iš satelito šeši paveikslų traukimo aparatai nutraukė virš 7,000 Mėnulio paveikslų ir radijo bangomis juos pasiuntė į Žemę.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months,	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Na, ir plepėjo jie apie Lietuvą!

Iš WASHINGTONO prisiuntė mums leidinį "Congressional Record" iš vasario 10 dienos. Jame randame dviejų senatorių kalbas—senatoriaus Lausche iš Ohio ir senatoriaus Douglas iš Illinojaus. Taip pat telpa tekstas rezoliucijos, patiektos Senatui apie Lietuvą. Dokumentai įdomūs tuo, kad jie parodo, kokie vyrai sėdi toje aukštoje įstaigoje. Pasirodo, kad tiem dviem vyram tiesa ir faktai nieko nereiškia.

Tose savo kalbose ir toje savo rezoliucijoje jie bezdžioniškai kartoja visus melus ir išmislus apie Lietuvą, kokiais savo nelaimingus skaitytojus per paskutinius 25 metus maitina klerikalų, smetonininkų ir menševikų spauda. Patiems susipažinti su Lietuvos, Latvijos ir Estijos istorija ir įvykiais, susietais su didžiuoju perversmu, įvykusiu tuose kraštuose prieš 25 metus, tiems Senate sėdintiems propagandistams, matyt, nesvarbu, nėra reikalo. Tai kas, kad jie pasirodo dideliais ignorantais, dideliais neišmanėliais?! Niekas jiems nekainuoja. Dar gi jie už tokios anti-tarybinės propagandos iš tos aukštos tribunos varymą gauna visų šaltojo karo šalininkų, ypač visų Lietuvos, Estijos ir Latvijos fašistinių priešų, visų lietuvių, estų ir latvių tautų atplaišų paploti į petį. Juo didesnis išmislas, juo piktesnis melas, tuo didesnė "garbė".

Minėti du vyrai, įkaitę ir įtūžę, kalbėjo apie Pabaltijo kraštų "nepriklausomybę", apie vasario mėnesio 16 dieną. Per 22 metus tos šalys buvusios beveik laisviausios ir laimingiausios šalys visame pasaulyje. Bet, ot, lygiai prieš 25 metus, atėjus Sovietų Rusija, nuvertus jų "laisvas", "demokratines" valdžias, pavergus jas ir beveik visus lietuvius, latvius ir estus išnaikinus. Ot kaip atsitikę! Ir ponai Lausche ir Douglas reikalauja, kad Jungtinės Valstijos, kad mūsų vyriausybė reikalautų, kad Jungtinės Tautos Lietuvą, Estiją ir Latviją paimtų savo apiekon, išvarytų iš jų Sovietų Rusiją ir pravestų "laisvus" balsavimus, panašius, veikiausia, į balsavimus Pietų Vietname, Konge, arba mūsų Misisipėje bei Alabamoje!

Matote, jie nori ir reikalauja "nedaug". Juos to juk prašė šių tautų atplaišos, kurios dieną ir naktį tebesapnuoja apie sugrįžimą ant savo tautų liaudies sprando su smetonomis ir krupavičiais priešakyje.

Kaip sakėme, tiems mūsų senatoriams su istorine tiesa, su istoriniais faktais skaitytis nėra reikalo, tiesiog neapsimoka. Pav., sen. Lausche sako, kad "1940 m. birželio 15 d. Sovietų Rusija, tiesiai sulaužydama sutartį, panaikino Lietuvos nepriklausomybę ir okupavo tą šalį ir kitas Pabaltijo valstybes". Senatorius Douglas teigia, kad "svetimas režimas sunaikino legaliai sudarytą valdžią, iššudė ir į kalėjimus sukišo tūkstančius nekaltų žmonių ir jėga aneksavo šalį".

Betgi kas žodis, tai išmislas, tai melas, tai istorinės tiesos paneigimas!

Kas iš tikrųjų atsitiko, kaip gi iš tikrųjų perversmas įvyko? Juk yra dokumentai, kuriais galima viską patikrinti.

Kalbėkime tik apie Lietuvą. Ne sulaužant su Lietuva sutartį, bet pagal pasirašytą Smetonos valdžios bendro apsigynimo sutartį, ir ne Sovietų Rusija, bet **Tarybų Sąjunga,** įvedė į Lietuvą Raudonosios armijos dalinius. Lietuvos laikinoji Liaudies vyriausybė su Justu Paleckiu priešakyje buvo sudaryta pagal tuo laiku veikiančią konstituciją, o Smetona su savo klika paspruko į Vokietiją pas Hitlerį. Toji vyriausybė tuojau pravedė visuotiniu, slaptu ir laisvu balsavimu rinkimus. Išrinktas Liaudies Seimas paskelbė Lietuvą socialistine tarybine respublika ir kreipėsi į Tarybų Sąjungos Aukščiausiąją Tarybą ją priimti į Sąjungą. Ir taip Lietuva tapo viena iš Tarybų Sąjungos respublikų.

Ir visas tas perversmas, kaip žinia, įvyko kuo laisviausiu, kuo ramiausiu būdu. Nė vienas kraujo lašas nebuvo pralietas.

Baisus kraujo liejimasis Lietuvoje ir visur kitur prasidėjo tiktai tada, kada prasidėjo karas, kada hitlerinės gaujos įsiveržė į Lietuvą ir ją okupavo.

Tik paskutinis begėdis, tik paskutinis ignorantas gali šiandien tvirtinti, kad per tą perversmą, pereinant nuo Smetonos režimo prie Liaudies vyriausybės, nuo buržuazinės santvarkos į socialistinę santvarką Lietuvoje ir Lietuvai įstojant į Tarybų Sąjungą, buvo Lietuvoje "tūkstančiai nekaltų žmonių išskersta" bei "į kalėjimus sugrūsta", kaip iš Senato tribunos pasakojo iš Illinojaus senatorius Douglas.

Skaitai tą jo piktą kalbą "Congressional Recorde" ir galvoji žmogus: ką jis tikisi atsiekti tokiais Amerikos žmonių kurstymais prieš Lietuvą, prieš Tarybų Sąjungą, su kuria taikus Amerikos sugyvenimas taip daug reiškia, taip labai yra reikalingas išlaikymui pasaulinės taikos, išvengimui termobranduolinio karo?! Nejaugi sen. Douglas, sen. Lausche ir keli kiti senatoriai, kurie jiems ten plojo, tikisi tokiomis kalbomis pakelti savo prestižą rimtai galvojančių, tiesos ir šviesos trokštančių žmonių akyse? Jei taip jie galvoja, tai smarkiai apsirinka.

O kas liečia Lietuvą, tai jokie tiek "veiksnių", tiek kelių senatorių bei kongresmanų plepalai nė per nago juodumą nepakeis jos pasirinkto socialistinio kelio į šviesią ateitį. Šiemet ji su neregėtu ir negirdėtu džiaugsmu minės to naujo kelio pasirinkimo 25-tą metinę. Ji teisingai šiandien gali didžiuotis jau pasiektais didžiuliais, istoriniais laimėjimais pramonėje, žemės ūkyje, apšvietoje, kultūroje, mene ir moksle. Kaip niekados pirmiau visoje ilgoje savo istorijoje šiandien Lietuva jaučiasi saugi darnioje tarybinių tautų šeimoje.

Kam nepatinka jos socialistinė santvarka, tas gali ir turi pilniausią teisę tą jos santvarką kritikuoti, bet negražu, nepadoru, nežmoniška iš Senato tribunos plepėti melus ir nesąmones. Tai žemina ne tik tokius "oratorius", bet ir patį Senatą.

Mūsų patarimas senatoriams Lausche ir Douglas: nepatingėkite susipažinti su tiesa apie Lietuvą ir kitus Pabaltijo kraštus pirma, negu vėl apie juos ką nors norėsite kalbėti ateityje!

Kas ką rašo ir sako

OPERA APIE POETĄ VYTAUTĄ MONTVILĄ

Įžymusis Tarybų Lietuvos kompozitorius Juozas Indra kuria operą apie karo metu nacių nužudytą poetą Vytautą Montvilą. Apie tai sužinome iš "Vakarinių naujienų." V. Bartuška rašo:

Jau parašytas prologas, kuriame panaudotos paties Vytauto Montvilos eilės. Beje, numatoma, jog prologas skambės IX forto muziejuje, forte, kuriame žuvo ir V. Montvila.

Kompozitorius, matyt, labai užsidegęs šiuo kūrybiniu darbu. Vis ieško naujų muzikinės išraiškos formų. Jis pasakoja apie būsimąją operą taip ryškiai ir vaizdingai, kad, atrodo, matai šio kūrinio atskirus epizodus bei scenas.

Štai operos pradžia. IX forto kameroje įvairių tautybių žmonės. Čia uždarytas lietuvis, rusas, prancūzas, žydas. Matai, kaip vienas iš jų raižo ant sienos paskutinį atsisveikinimo užrašą. Skamba liūdna, kupina ilgesio prancūziška dainelė... O štai ir pats Vytautas Montvila. Jį ką tik atvedė iš tardymo. Buvo visko. Grasinimai, kančios, patyčios. Visa tai galima iškęsti. Vieno tik nesupranta poetas. Kaip jie drįso pasiūlyti atsisakyti savo idealų. Prieš akis prabėga praeitis. Tas kelias, kuriuo jis atėjo prie šių idealų. Opera-poema ir pasakos apie tuos epizodus, kurie padėjo formuoti Montvilą kaip kovotoją, kaip žmogų.

Neužmiršta Juozas Indra ir orkestro. Jau baigtos dvi siuitos: violenčelei su orkestru ir trombonui su orkestru. Netrukus įvyks šių muzikinių kūrinių perklausos. Kompozitorius tikisi, jog juos klausytojai galės išgirsti tomis dienomis, kai bus pažymimas LTSR 25-metis.

Neapleidžia kompozitorius ir plačiausiai prieinamo muzikinio žanro—dainos.

Darbo tikrai daug. Belieka palinkėti kompozitoriui didelės kūrybinės sėkmės.

KRISLAI IŠ LIETUVOS

Išvyka į Čekoslovakiją

Iš Vilniaus į Čekoslovakiją išvyko didelė Tarybų Lietuvos švietimo darbuotojų grupė. Lietuvos vidurinių ir aukštųjų mokyklų dėstytojai aplankys įvairius Čekoslovakijos miestus ir susipažins su dėstymo metodais toje broliškoje socialistinėje šalyje.

1965 metų audiniai

Kauno "Drobės" fabrike galima pamatyti pavyzdžius naujų kostiuminių audinių "Slanka" ir "Strazdas," kurių sąstate 35 procentai sintetinio pluošto — lavsano. Vartotojai gaus ir eilę kitų naujų audinių su sintetinio pluošto priemaiša. Rokiškio tekstilės fabrikas "Nemunas" gamins medžiagas paltams, pavadintas "Juodupė," "Šilutė" ir "Guoba" su nitrono priemaiša.

J. Paliukonis

J. GRIGIŠKIS

ĮVAIRIAIS KLAUSIMAIS

Kovinga mokytoja

Barbara Elfbrandt jau ketvirti metai kovoja Arizonos valstijos priesaikos įstatymą, kuris vadinasi "lojalumo priesaika." Kadangi ji atsisako priesaiką padaryti, tai jau ketvirti metai ji Tucson miesto mokykloje mokytojaudama negauna algos.

Ši kovinga mokytoja teigia, kad jos kvekerių tikėjimas kaip tik priešingas tokiai lojalumo priesaikai, kurią atliekant privalai pasisakyti, ar esi nariu Komunistų partijos arba jai "tarnaujančios organizacijos," kuri skelbia jėga ir prievarta valdžios nuvertimą.

Lojalumo priesaikai pasipriešino keturi mokytojai, bet vienas išsikėlė iš šios valstijos, o kitas sutiko priesaiką priimti, nors jis esąs jai priešingas ir kovosiąs, iki šis ragangaudiškas įstatymas bus panaikintas.

Šiuo metu pasiliko tik Barbara ir jos vyras, kuris taipgi negaudamas algos mokytojauja.

Arizonos žemesnysis ir aukščiausiasis teismai pripažino lojalumo įstatymą konstituciniu. Tuomet apeliacija priduota Jungtinių Valstijų Aukščiausiajam Teismui, kurio nuosprendis gali tą įstatymą pripažinti nekonstituciniu. Bet tas nuosprendis gali būti padarytas dar už kokių pusantrų metų.

Apskaičiuojama, kad kova prieš lojalumo įstatymą, be advokatų lėšų, gali kainuoti iki $17,000. Bet Barbara ir jos vyras nenusimena. Nors tenka jiems labai sunkiai verstis, tačiau yra pasimoję kovoti iki pilnos pergalės. Jeigu Barbaros Elfbradtienės apeliacija bus užgirta JAV Aukščiausiajame Teisme, tuo metu ir jos vyras laimės. Tuomet abudu galės reikalauti jiems neatmokėtos algos.

Šioje kovoje susikūrė greitosios pagalbos komitetas, pasivadinęs Emergency Committee to Defend Liberties of Arizona Public Employees. Komitetas padeda Barbarai ir jos vyrui kovoti ragangaudišką įstatymą.

—:—

Kurlink Afrika

Chicagietis negras komunistas Claude Lightfoot plačiai keliavo po Afriką ir dabar perduoda savo patyrimus laikraščiui "The Worker."

"Palikau Afriką įsitikinęs, kad imperialistai bus iš jos išvaryti," teigia Lightfoot. Dar daugiau. Jis numato, kad Afrika palaispniui eina socializmo link.

Ghanos respublika gali būti gražiu pavyzdžiu progresuodama socialistiniu keliu. Daug kas toje respublikoje pasiekta, daug sunkumų nugalėta. Liaudis entuziastinga, nepasiduoda imperialistų propagandai. Ghana gauna žymios paramos iš Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių šalių.

Mali respublika irgi daro pirmus žingsnius socializmo link. Svarbiausias darbas—socialistinės pramonės išvystymas. Fabrikų ir namų statyba eina visu smarkumu. Valdžia labai įvertina socialistinių šalių pagalbą.

Alžyras smarkiai lenktyniuoja su kitomis Afrikos šalimis. Jis daro gražų progresą pramonėje, agrikultūroje ir visuomeniniame gyvenime.

Afrikiečiai vieningai išstojo prieš Kongo parsidavėlį Čiombę. Jie palaiko ryšius su Kongo laisvintojais, teikdami jiems paramą.

Užsilikusiems imperialistams ir visokiems kolonistams Afrikoje kasdien darosi karščiau ir karščiau. Šie 1965 metai, sako Ghanos prezidentas Nkrumah, visiškos pergalės metai Afrikoje prieš imperialistų likučius.

—:—

Gązdina karu

Londono dienraštis "Times" jau lapkričio mėnesį pranašavo, kad 1964 metų pabaigoje Jungtinės Valstijos gali būti kare su Kinija."

Jungtinėse Valstijose išeinąs žurnalas "News and World Report" taipgi lapkričio mėn. laidoje skelbė baisias žinias, kad "pirmą sykį JAV turi branduolinę jėgą vienu žygiu sunaikinti komunistinę Kiniją ir Sovietų Rusiją," kad į 30 minučių gali išmušti ar sužeisti apie 400 milijonų žmonių.

Šiuo metu taipgi pakartojamos ir dar labiau išpūstos žinios apie gresiantį branduolinį karą. Ir vis primenama, kad Jungtinės Valstijos gali tą ir tą padaryti, kitaip sakant, "visą svietą" nugalėti. Baisios laikraščių antraštės televizijoje rodomos.

Bet kaip su antruoju lazdos galu. Tarybų Sąjungos vyriausybė irgi skelbia, kad ji turi ne prastesnius, o dar geresnius ginklus atremti kiekvieną užpuoliką, nepaisant kur jis pasirodytų.

Vietanamas dabar pavojingiausia vieta, iš kurios gali prasidėti pasaulinis karas. Tad labai svarbu visiems reikalauti, kad Jungtinės Valstijos ištrauktų savo karines jėgas iš Vietnamo ir kad Vietnamo klausimas būtų tarptautinio susitarimo būdu išrištas.

—:—

Didžiausi mėsaėdžiai

Amerikiečiai daugiausia suvalgo mėsos. Kiekvienam į metus išeina maždaug po 173 svarus. Australiečiai ir argentiniečiai arti tiek suvalgo. Mažiausia mėsos suvalgo japonai — tik arti 13 svarų išeina kiekvienam per metus.

BIBLIOTEKOJE YRA 7,245,310 KNYGŲ

Cambridge, Mass. —Harvardo universiteto bibliotekoje yra 7,245,310 įvairiausio turinio knygų. Tai tik New Yorko miesto ir JAV Kongreso bibliotekose Jungtinėse Valstijose turi po daugiau knygų.

Šen ir ten pasidairius

Kaip tokius šalies įstatymų leidėjus vadinti? Mums yra žinoma, kad daugelis konservatyviškų senatorių ir kongresmanų yra priešingi pravedimui "Medicare" įstatymo. Bet tie patys beširdžiai susirgę visi nemokamai gydosi geriausioj valdžios palaikomoje Walter Reed ligoninėje. Toje ligoninėje gydosi ne vien tik šalies prezidentas, jo žmona, bet ir visi Kongreso nariai.

Šiuos reakcingus įstatymų leidėjus jau pastebi ir kritikuoja jų pačių klasės spauda. Pernai jie pasikėlė gana aukštas algas, o milijionais pensininkų nesirūpina.

Gyvenimo reikmenys nuolat kyla. Nueinu į maisto parduotuvę ir sužinau, kad duonos kepaliukas pakilęs 5 centais; važiuoju autobusu, fėras pakilęs nuo 25 iki 30 c. O mizerna pensijukė—ta pati.

—:—

Čikagietis prof. B. F. Kubilius, Priešnacinio komiteto vice-pirmininkas, autorius neseniai išleistos brošiuros "Do You Know Them?" apie lietuvių nacionalistų kruvinus žygdarbius, manęs klausia, ką aš manau apie brošiurukę. Man atrodo, kad atlikote girtiną darbą demaskavimu lietuviškų nacių. Patariu lietuvių pažangioms organizacijoms parsitraukti tų brošiurėlių ir išsiuntinėti miestų aukštiems pareigūnams, visuomenės veikėjams vidurinių mokyklų mokytojams, aukštesniems valdininkams, net ir kai kuriems dvasininkams. Tegul ir jie sužinos, kas do paukščiai Brizgys, Jankus ir kompanija.

Pregresas

Sauja žiežirbų

Nepaisant, kaip mes bekalbėtum, bet pasaulinis kapitalizmas bei kapitalizmo tarnai priėjo prie tokio išsigimimo ar pakvaišimo, kad tenka stebėtis. Nors, rodos, mes jau pripratę prie tų visokių zaunų, bet kada tenka pergyventi neperstojamus aimanavimus, kaip kad apie Churchillio susirgimą ir mirtį, tai kitaip negalima tą viską pavadinti, kaip tik pakvaišimu.

Kiek mūsų dienomis mirė žymių žmonių, mokslo vyrų, gigantų, bet kapitalistinių laikraščių rašėjai, nei žinių padavėjai per radija nėra pasirodę tokiais "ašarotojais," kaip berašydami apie Churchillio susirgimą ir mirtį. Argi jis kada kur pasirodė darbo liaudžiai tokiu geru, širdingu? Nieko panašaus. Jis tik buvo imperialistams tikru didvyriu ir genijum, tai ir viskas. Argi darbo liaudžiai galėjo iškristi nors viena ašara dėl jo mirties?

—:—

Nors prezidentas Johnsonas, kalbėdamas Kongresui ir visai šalies liaudžiai, ir minėjo gerbūvišką visiems gyvenimą, bet štai šalies ižde galva pasakė, jog uždarys apie septyniolika karo veteranų ligoninių, kad sutaupyti $27,000,000 šalies iždui, kuriam sekančiais metais bus nedatekliaus $5,287,000,000. Tai kur čia gerinimas vargšams būvio? Iš pirmojo ir antrojo pasaulinių karų yra daugiau kaip 18,000,000 karo veteranų, ir daugelis jų yra labai suluošinti, invalidai, kuriems reikalinga nuolatinė ligoninės priežiūra. Vieton mažinti karines išlaidas ir karinių pabūklų gamintojams ir taip milžiniškus pelnus, tai bus daroma iš atbulos pusės. Ir, žinoma, tas nėra daroma be prezidento pritarimo.

Pirmojo karo veteranų jau ne perdaug yra gyvųjų tarpe. O kurie dar laikosi, tai daugelis vos blėsuoja, kurie yra "ragavę" vokiškų nuodingų gazų (dujų). Tokiems jau būtina ligoninės priežiūra. Bet kaip jie gaus tokią priežiūrą, kada tiek ligoninių bus uždaryta? O pensijos, kurią gauna, tik pragyvenimui, vos gana.

Tai, ot, Joneli, tau ir devintinės! Kas bilijonais pelnijasi iš karinių pabūklų, tiems nė nemanoma sumažinti pelnus, bet kas mažai turi, tiems teks dar mažiau.

Štai ką parodo paskelbtas šalies biudžetas sekantiems metams: Visokiems apsigynimo reikalams (rodosi, kad kas nors rengiasi tikrai užpulti mūsų šalį) bus išleista net 61%; procentams už valstybės skolas 12%; mokslui, sveikatos reikalams ir namų statybai 11%; visokiems kitokiems reikalams irgi 11%; o veteranų ligoninėms ir kitkam tik 5%. Kas daugiausia visko panešė, nukentėjo ir šiandien kenčia, tiems mažiausia. Tai ot ir "naikinimas" skurdo!

Po antrojo pasaulinio karo, arti Wilkes-Barre, Pa., karo veteranų administracija pastatė ligoninę už $12,000,000, kuri aptarnauja šią plačią apylinkę. Taipjau W.-B. mieste yra ir veteranų raštinė, kuri aptarnauja net 32 apskris su 331,000 veteranų, kurią rengiasi likviduoti ir viską nukelti į Philadelphiją. Tad jei tau, veterane, prisieis kokiu reikalu kreiptis į veteranų administraciją, tai vieton sugaišti pusdienį, turėsi kokias dvi dienas gaišti bevažinėjant į Philadelphiją.

—:—

Pasirodo, kad sekančiais metais bilijoninės korporacijos taksais sumokės į šalies iždą 28%, bet darbininkai ir smulkūs biznieriai sumokės 48%. Kas daugiau turi, tas mažiau moka.

I. Vienužis

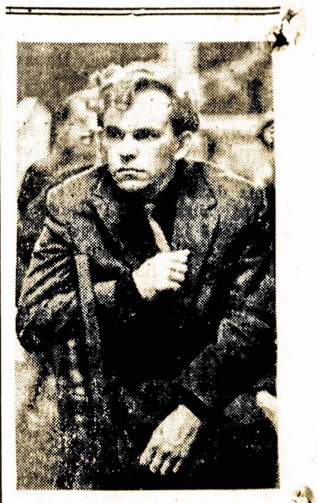

KAZYS SAJA
Jaunas, talentingas rašytojas

Ben Swanky

Kanados prancūzai nori lygių teisių savo nacijai

Stipri nacionalistų jausmų banga apėmė 5½ milijono Kanados prancūzų, kurių dauguma gyvena Quebeko provincijoje.

Bombos, pakišamos slaptų revoliucinių grupių, demonstracijos praėjusių metų spalio mėnesį prieš karalienės Elzbietos atsilankymą (žiauriai policijos numalšintos), plačiai sklindančios kalbos apie atsiskyrimą nuo angliškai kalbančios Kanados, — visa tai tik dalis dramatiškų reiškinių judėjime, apėmusiame visus Kanados prancūzų sluoksnius ir grasinančiame Konfederacijos pagrindams.

Daugiau kaip 200 metų Kanados prancūzai yra diskriminuojami, pajuokiami, traktuojami kaip žemesnė, nugalėta tauta, jie neturi lygių su kitais kanadiečiais galimybių. Iškeldami lozungą "Maitre chez nous," (Mes šeimininkai savo namuose), jie paskelbė, kad daugiau nebelinkę visa tai pakęsti, kad jie pasiliksią Konfederacijoj tiktai su salyga visiškos teisių lygybės.

Dauguma Kanados anglų, o taip pat daugelis amerikiečių, besilankiusių Quebeke, mato, kad Quebekas "skiriasi" nuo likusios Kanados. Tačiau žinių trūkumas, o kartais ir prietaras, trukdo išsiaiškinti, kodėl ir kokia prasme Kanados prancūzai yra skirtingi.

Quebekas nėra tiktai kita provincija, o Kanados prancūzai nėra tiktai kita nacionalinė mažuma, kaip, pav., kanadiečiai-vokiečiai, kanadiečiai-ukrainiečiai, arba kanadiečiai-žydai. Kanada nėra tiktai kraštas, susidedantis iš dešimties provincijų.

Istorija, geografija, kalba, kultūra ir ekonomika—visa tai padarė Kanados prancūzus atskira nacija. Ir, kas ypač svarbu, jie laiko save ypatinga nacija, po indėnų tautos, pirmaisiais kanadiečiais.

Dviejų tautų valstybė

Faktiškai Kanada yra dviejų nacijų valstybė su kanadiečiais-prancūzais, gyvenančiais vienoje jos provincijoje — Quebeke, ir su angliškai kalbančiais kanadiečiais, gyvenančiais likusiose devyniose provincijose. Kanados prancūzams buvo padarytos kai kurios koncesijos. Formaliai prancūzų kalba yra pripažinta viena iš dviejų oficialiųjų Kanados kalbų. Atidavimas provincijai švietimo reikalų kontrolės buvo taip pat nuolaida Kanados prancūzams.

Tačiau, nepaisant šių nuolaidų, Quebekas yra traktuojamas tiktai kaip viena iš provincijų, o Kanados prancūzai kaip nacionalinė mažuma, be nacijos teisių.

Tokia nacionalinė nelygybė pasireiškia įvairiais būdais: prancūzai sudaro iki 80% Quebeko gyventojų, tačiau jų kontrolėje yra tiktai apie 20% tos provincijos pramonės. Pramonėje dirbančių uždarbis Quebeke yra 15% žemesnis negu gretimoje Ontario provincijoje. Nors Quebeko gyventojai sudaro mažiau 30% visos Kanados gyventojų, bet šiai provincijai tenka 40% visos Kanados bedarbių. Vieno žmogaus vidutinės pajamos Quebeke yra 14.7% mažesnės negu vidutinės žmogaus pajamos visoje Kanadoje bendrai paėmus. Palyginamieji skaičiai yra: $946 Quebekui ir $1,111 visai Kanadai.

Švietimo lygis Quebeke yra žemesnis. Dar neseniai švietimas buvo oficialiai katalikų bažnyčios kontroliuojamas; provincija neturėjo net savo švietimo ministro. Socialinis aprūpinimas yra menkesnis, bibliotekų yra mažiau. Atsakingieji pareigūnai dažniausiai yra ne prancūzai, bet anglai arba amerikiečiai. Savo provincijoje Kanados prancūzai dažnai turi mokytis anglų kalbos tam, kad galėtų įsidarbinti angliškoje arba amerikietiškoje firmoje. Kanados prancūzai turi žymiai mažiau galimybių.

Separatistų lyderis Marcel Chaput padarė liūdną išvadą: "1958 m. tiktai 10.5% iš 7,000 aukštai apmokamų federalinių ministerijų valdininkų buvo Kanados prancūzai. Tačiau 55% elevatorininkų (elevator boys) federalinių įstaigų bildinguose Otavoje yra Kanados prancūzai."

Kaip Kanados prancūzai ketina išspręsti šį tautinės nelygybės klausimą?

Ko prancūzai siekia?

"Maclean's," Kanados didžiausias žurnalas, tai paaiškino 1964 m. rugsėjo mėn. 7 d.: "Kanados prancūzai nori būti savarankiška nacija, patys spręsti savo likimą. Jie nori būti ne mažuma, bet lygiateisiais partneriais Kanadoje—arba jie nori turėti tokį kraštą, kuriame jie sudarytų daugumą."

Šių siekimų įgyvendinimas pareikalautų iš pagrindų peržiūrėti 1867 m. British North America Act, kuriuo buvo įkurta Kanados valstybė. Greičiausiai tai nereikalautų visiško to akto panaikinimo ir sukūrimo naujos Kanados konstitucijos, steigiančios dviejų visiškai lygiateisių nacijų — angliškai kalbančios ir prancūziškai kalbančios — Konfederaciją su teise kiekvienai nacijai bet kuriuo laiku atsiskirti ir su centrine vyriausybe, turinčia tiktai tas teises, kurias jai bus abiejų nacijų suteiktos.

Kai kurios grupės pareiškia, kad Konfederacijos 100 metų sukaktis 1967 m. būtų patogus momentas tai naujai konstitucijai priimti.

Skirtingos nuomonės

Nors Kanados prancūzai visumoje sutinka su lygių teisių reikalavimu, tačiau tarp jų yra skirtingų nuomonių, kaip toli jie turi eiti ir kaip siekti to savo tikslo. Čia ir atsispindi Kanados prancūzų nacionalinio judėjimo prieštaravimai, kurie apima visus gyventojų sluoksnius — darbininkus ir valstiečius, studentus, profesionalus ir vidutines gyventojų klases ir net kai kuriuos kapitalistų sluoksnius.

Dabartinė Quebeko liberalinė vyriausybė buvo nacionalizmo bangos iškelta. Ši vyriausybė sekė po 12 metų premiero Duplessis korupcinio ir diktatoriško režimo ir pasižadėjo pravesti demokratines reformas.

"Lesage vyriausybės programa, pabrėžė žymus istorikas - marksistas Stanley Ryerson, "atspindi platųjį liaudies masių judėjimo spaudimą, tuo pačiu laiku ji išreiškia Kanados prancūzų nacionalinės buržuazijos pastangas pritaikyti konfederacinę struktūrą savo naudai, be rimto ir esminio vadovaujančių socialinių jėgų — JAV — Kanados monopolijų ir bažnyčios — bloko pakeitimo."

Kai ši vyriausybė praėjusią žiemą bandė pravesti kai kuriuos anti-darbininkiškus įstatymus, ji tuoj pat susidūrė su generalinio streiko grėsme iš 125,000 narių Confederation of National Trade Union — Kanados prancūzų darbininkų centro — ir 235,000 narių Quebec Federation of Labor, susidedančios iš Quebeko vietinių ir tarptautinių unijų, pusės.

Tačiau net ši vyriausybė suprato reikalingumą įtraukti į savo kabinetą Rene Lesveque, populiarų ir nuoseklų kovotoją už socialines reformas, kuris nebijo viešai reikalauti Kanados apsisprendimo.

Norintieji atsiskyrimo

Politiniai stebėtojai pripažįsta, kad Kanados prancūzų nacionalinis judėjimas paskutiniais metais, sekant Kubos ir Afrikos negrų kovos už socialinį teisingumą pavyzdį, įgavo didelį užmojį.

Separatistinis judėjimas, apimąs apie 10-15% Kanados prancūzų, siekia sukurti atskirą Kanados prancūzų valstybę prie St. Lawrence upės krantų. Šiame judėjime yra grupė, kuri atvirai pareiškia besiimsianti bet kokių savo tikslams atsiekti reikalingų priemonių.

Darbininkų palaikomos Naujosios Demokratinės partijos vadovybės delsimas pripažinti Kanados prancūzų nacionalinius siekimus turėjo savo išdavoje Quebeko provincijos sparno atsiskyrimą ir Quebeko Socialistų partijos susiformavimą.

Šiuo metu Quebeke politinė situacija yra grėsminga. Reikalavimas pagrindinių socialinių reformų yra Kanados prancūzų nacionalinio judėjimo esminė dalis. Šito fakto jokia vyriausybė — nei Quebeko Citvje, nei Otavoje — negali ignoruoti. Daugumas Kanados prancūzų vis dar tikisi reikalingų reformų Konfederacijos ribose. Bet jeigu jos nebus arba negalės būti įgyvendintos, jie bandys savo tikslus atsiekti be Konfederacijos. Vieningos Kanados ateitis kaba ant plauko.

Vertė **Irena Vladimirovienė**

(Iš "National Guardian")

New Yorkas. — Tarybų Sąjunga suteikė JAV bibliotekoms 100,000 egzempliorių knygų, jų tarpe 25,000 anglų kalba.

So. Boston, Mass.

Lietuviškų nacionalistų ekzekvijos

Seniai jau lankiau Lietuvos buržuazijos susmukimo minėjimą. Šiemet panorau sužinoti, kiek lietuviškos darbo masės išlies savo ašarų ant smogikų kapo. Ir vasario 14 d. So. Bostono mokyklos auditorijoje tą atnašavimą mačiau savo akimis.

Gamtos nuostatas — kas miršta, to jokie mostimis ir aliejais tepliojimai gyveniman nesugrąžina, ir civilizuotas žmogus nesimoja tai daryti, išskiriant lietuviškus nacionalistus. Kas iš klaidų nesimoko, tas klaidose ir miršta.

Pradėsime iš pradžių.

Pirmiausia keturi pirmojo karo veteranai estradoje atliko manievrus su mediniais šautuvais, o muštro šūkalojimai buvo anglų kalba.

Sekė vietos valdininkų "užuojautos" laiškų skaitymas. Latvijos "atstovas" išliejo savo pagiežą prieš Sovietus, jį pasekė Ukrainos "atstovas."

Gubernatorius Volpė savo kalboje nė vienu žodžiu neprisiminė apie Lietuvos "išvadavimą." Jis pasisakė, kad aplankė Sovietus prieš dvejus metus, ir pridūrė, kad ten jau daug progreso yra padaryta. Tačiau mūsų gyvenimo stovis aukščiau už Sovietų gyvenimą. Visa gubernatoriaus kalba susidėjo iš aimanavimo, kad mūsų valstija yra paskendusi skolose ir kad tai reikės sukelti aukštais taksais ant visokių pirkinių, ant gazolino ir tam panašių, kad išvengtum bankruto.

Iki šios pauzos žmogus jauteisi, jog esi amerikonų parengime, nes viskas ėjo anglų kalba. Nejaugi tų laiškų nebuvo galima išversti į lietuvių kalbą?

Kadangi sėdėjau toli nuo estrados, o programos vedėjas kalbėjo sau panosėje, tai negalima buvo sugaudyti dalyvių vardų.

Jis pristatė tūlą asmenį iš Niujorko, kuris ten yra pasakęs stebuklingą kalbą. Ir ko tas žmogelis, pasiklojęs knygą, nepripasakojo! Jis sakė, kad jeigu jie į Lietuvą sugrįš ir ją valdys, tai pirmiausia atstatys Lietuvos rubežius. Jis iš Vilniaus geležinkeliu nuvažiuos į Lydą, o iš ten į Molodečno, į Vileiką ir per Latvijos Daugavpilį grįš į Vilnių. Tokios turės būti Lietuvos sienos! Girdi, "komunistai sušaudę Lietuvos žmones, vežė į miškus ir duobėse užkasė. Mes kovojome iki paskutinio, bet kai užėjo trys rusų armijos su tankais, tai turėjome trauktis."

Kokia kontradikcija! Komunistai buvo dar prie Maskvos ir tuo pačiu šaudę Lietuvos piliečius ir užkasę duobėse!..

Arba ve: "Dabar Lietuvos kalėjimai perpildyti kaliniais ir kemšami į fortus"... Man būnant Vilniuje 1962 metais, iš keturių kalėjimų liko tik viena nuovada. O fortai paversti muziejais, kaip istoriniai paminklai, kuriais gentkartės šlykštėsis, kur buržuaziniai valdovai kankino liaudies sūnus ir dukras.

Įsikarščiavęs kaip prakiuro, tai tik pasiklausykite: "Lietuvoje gyvenamųjų namų lentynose nerasi lietuviškos knygos ir laikraščio. Tikintiems draudžiama eiti į bažnyčią. Klaipėdoje buvo pradėta statyti bažnyčia, tapo sulaikyta ir kunigas statytojas nubaustas. Lietuvių kalba yra naikinama..."

Klausaisi žmogus ir klausydamasis galvoji: kam rengėjai kviečia tokius elementus ir leidžia jiems visą valandą taukšti nebūtus daiktus?

Lietuva juk niekad nebuvo taip turtinga lietuviškais laikraščiais ir knygomis, kaip šiandien. Nemanau, kad Lietuvoje yra tokie namai, kur neateina lietuviškas laikraštis. Net tvoros ir pastatų sienos nulipintos lietuviškais biuletiniais. Ne tūkstančiais kasmet spausdinamos knygos, o milijonais egzempliorių.

Šis politinis vėpla, matomai, kalba apie tą Klaipėdos bažnyčią, kurią kelerius metus statydami, kunigas su kitais graibstytojais pusę statybinės medžiagos suvogė. O kai valdžios organai juos sugavo, tai, aišku, tūliems prisiėjo ir kalėjime atsidurti.

Tai, ot, dėl ko dar keli Lietuvoje kalėjimai yra užsilikę! Bile kur Vilniuje stovėdamas pamatysi tris keturias bažnyčias. Taip ir su lietuvių kalba.

Daktaras Baronas, kuris gimė ir augo Vilniuje, o dabar pensininkas, man pasakė: "Pirmiau, kai mieste užgirsdavau lietuviškai šnekant, tai net širdis sudrebėdavo iš džiaugsmo; daugiausia užgirsdavau lietuvišką kalbą, kai ūkininkai atvažiuodavo į miestą; pačiame mieste nebuvo nė dviejų nuošimčių lietuvių. O dabar gatvės yra pavadintos lietuviškais vardais; parduotuvės, įmonės žėri lietuviškomis iškabomis. Klausi policisto, pardavėjos ar vežiko, visur tau atsakys lietuviškai.

Neklysiu pasakęs, kad dabar Lietuvoje yra daugiau mokytojų, negu Smetonos laikais buvo mokinių. O menas prašoko net aukštai kultūringas tautas. Jaunutės socialistinės Lietuvos daina perskrido Europą ir nuskambėjo per Aziją. Lietuvos sportininkai pasipuošė krūtines aukso medaliais; jiems neatsilaikė nė Amerikos irkluotojai.

Kalbant apie patį minėjimą ir jo nuotaiką, reikia štai kokią tiesą pasakyti:

Diena tokiam parengimui pasitaikė palanki ir ji buvo gerai išreklamuota. Aplinkui mokyklą buvo apstatyta mašinomis, kas reiškia, kad apylinkės svečių buvo daug.

Gi man, kaip senam Bostono gyventojui, veik visi vietiniai lietuviai yra pažįstami. Bet salėje negalėjau savo pažįstamų suskaityti nė dviejų tuzinų.

Kad neapsilenkus su tiesa, tai vienas trečdalis sėdynių buvo tuščios. Be programos atlikėjų, irgi galėtumei pralošti sakydamas, kad buvo du šimtai publikos.

Choras negausus, bet dvi dainas sudainavo sklandžiai. Onos Ivaškienės ansamblis ne progresuoja, o regresuoja.

Patarčiau nacionalistams daugiau nejuokinti kitataučių ir nevarginti paskutinių mūsų kartos senelių.

J. Petruškevičius

St. Petersburg, Fla.

Praėjo linksmas pažangiečių parengimas vasario 13 d., Besilinksminant, atžymėtas Lietuvių Literatūros Draugijos auksinis jubiliejus.

Draugas J. P. Milleris pasakė reikšmingą kalbą apie organizacijos atliktus gražius darbus, o labiausiai atitenka garbės žodis už išleidimą daug vertingų knygų įvairiais klausimais. Organizacijos nariai ir mylinti apšvietą žmonės turėjo progą pagilinti savo žinojimą. Kalbėtojas palietė ir Nemuno kraštą Lietuvą, kaip ji kyla ekonomiškai, mokslas šuoliais progresuoja, žmonijos nusiteikimas už taiką ir t. t.

Programoje pirmu kartu pasirodė su akordionu Miss Lillian Sykes, vėliau keliais atvejais grojo šokiams. Adelė Pakalniškienė surikiavo grupę dainos mėgėjų, kurie sudainavo Happy Birthday dailininkui F. Mockapetriui ir LLD 45-oje kuopoje nenuilstančiam darbuotojui Juliui Greblikui.

Šiuo kartu svečių buvo mažai, tik Jono ir Stefanijos Juknių sūnus Herald iš Čikagos užsuko pas savo tėvelius kelioms dienoms paviešėti. Iš Baltimorės, Md., atvyko kelioms dienoms pasišildyti V. Lopata. Kiti buvo kitataučiai.

Jonas Vosylius, sunkios ligos prispaustas, tvirtėja. Taip pat draugė Amilija Sklerienė pagerėjusi. Iki ši žinia pasieks skaitytojus, gal ir ji bus grįžusi namo iš ligoninės.

Dabar laukiame šaunaus banketo su koncertu, kuris įvyks vasario 27 d. 314 — 15th Ave. So. Pietūs 12 val. Po dainų programos seks šokiai.

—:—

Vasario 7 d. vietos tautininkai ir visokio plauko grupelė lietuviškame klube "vadavo ir pirko" Lietuvą, žemindami ir niekindami Lietuvos sūnų ir dukrų klestėjantį gyvenimą.

Vikutis

LOTYNŲ AMERIKA

Lotynų Amerika užima 6,800,000 kvadratinių mylių plotą ir turi 225,000,000 gyventojų. Ją sudaro 21 valstybė, kurios yra Pietų ir Ceintralinėje Amerikoje ir jų srityje ant salų.

Didžiausia iš jų Brazilija, o mažiausia — Panamos respublika.

Bus padaryta ir atradimų mašina

Kasmet auga mokslinės aparatūros metmenys. Pavyzdžiui, 1820 m. Erstedui pavyko atrasti magnetinį elektros srovės lauką su gabaliuku vielos ir magnetine rodykle. Mažiau kaip po pusantro šimtmečio laidas, kurį laikė savo rankose Erstedas, virto didžiuliais termobranduoliniais įrengimais, greitintuvais ir kt.

Didėjant aparatūrai, auga jos našumas. Tačiau ypač greit auga mokslinių įrengimų užimamas plotas. Jeigu praėjusio šimtmečio pabaigoje mokslininkui užteko stalo, tai pa 20—30 metų jam prireikė laboratorijų, užimančių keletą kambarių. Šiandien moksliniams įrengimams reikia nepalyginti daugiau vietos.

Ir štai dar viena svarbi tendencija. Galilėjaus laikais atradimui paplisti reikėjo ištisų dešimtmečių. Dvidešimto amžiaus pradžioje apie naują atradimą mokslininkai sužinodavo vidutiniškai per metus. Dabar šis laikas matuojamas dienomis, o svarbesniais atvejais net valandomis. Radijo ir televizijos vystymąsis, stiprėjantieji ryšiai tarp atskirų mokslinių kolektyvų dar labiau paspartins informacijos perdavimo laiką. Jis sutrumpės iki kelių minučių...

Kaip dirbs atradimų mašina!

Pagrindinis elektroninis centras, — mašinos "smegenys" — gaus užduotį, kurioje bus nurodyta tyrimų kryptis ir pageidautini jų rezultatai. "Smegenys" paruoš pirmojo tyrimų ciklo programą. Ypatingas At-radimų mašinos bruožas bus tas, kad ji dirbs pagal vieningą programą. Todėl ji galės vienu metu atlikti daugybę to pačio tyrimo bandymų variantu. Esant tokiai padėčiai, tyrimų ciklas užtruks labai trumpai. Mašina padarys naują atradimą ir šiuo pagrindu pati sukoreguos tolesnių tyrimų programą — nukreips juos įdomiausia, nelaukta kryptimi. Antrasis tyrimų ciklas jau vyks pagal programą, kurios žmogus, nežinodamas padaryto atradimo pirmajame cikle, galėtų ir nenumatyti.

Tyrimų ciklų laikas truks labai įvairiai: nuo milijoninių sekundės dalių iki savaičių ir mėnesių. Viskas priklausys nuo to, kaip greit Atradimų mašina sugebės surinkti įrengimus, reikalingus tolesniam darbui. Kartais ji padarys per sekundes tiek, kiek "paprastoji fizika" galėtų padaryti per ištisus metus. Kartais ji sustos, laukdama, kol automatai (patys arba žmonių padedami) sumontuos įrengimus, "užsakytus" eiliniam tyrimų ciklui.

Atradimų mašina, kaip ji šiandien beatrodytų fantastiškai, galimas ateities dalykas. Jeigu ir toliau išliks šiuolaikiniai mokslo vystymosi tempai, tai pirmoji Atradimų mašina gali būti sukurta artimiausiais dešimtmečiais.

G. Altovas

New Yorkas. — Majoras Wagneris sakė, kad padaugins policijos skaičių priimant dar 1,100 naujų policininkų.

1964 m. gruodžio 24 dieną Vilniuje įvyko Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos šeštojo šaukimo ketvirtoji sesija

Nuotraukoje: salėje posėdžiauja deputatai.

JONAS GASIŪNAS

Praeitį prisimenant

(Tąsa)

Karo metu Lietuvių Darbininkų Susivienijimas greit įsitraukė į karo pastangų darbą. Apie tūkstantis LDS narių nuėjo tarnauti karinėse pajėgose, nemažai jų įvairiuose frontuose bemušdami fašizmą ir gyvastis prarado. LDS sėkmingai pravedė karo bonų pirkimo vajų. Pasibrėžta nupirkti vieną bombonešį, bet sukėlus apie $300,000 buvo nupirkti du bombonešiai ir jie pakrikštyti LDS vardu, tada pasiųsti frontan fašizmą daužyti. LDS raštinėje buvo sudarytas jaunuolių moterų komitetas su kareiviais susirašinėti ir jiems dovanų pasiųsti. Šimtai LDS narių aukojo Raudonajam Kryžiui savo kraujo.

Tuo metu man pačiam ir kitiems kalbėtojams teko perkeliauti Jungtines Valstijas skersai ir išilgai, aplankyti beveik visas lietuvių kolonijas. Šaukėme konferencijas, kuriose buvo išdirbti planai, kaip padėti karui laimėti.

Štai kodėl karo pralaimėtojai taip nekenčia pažangiųjų lietuvių. Kovoja pažangiuosius ir tie, kurie žodžiu pasisako prieš fašizmą, bet darbu jam padeda. Reikia pasakyti, kad ir karo metu pastarieji niekur neprisidėjo prie bendro darbo fašizmui sumušti. Kai hitlerininkams pavyko laikinai užimti Tarybų Sąjungos dalį, taipgi ir Lietuvą, tai jie smerkė ne Hitlerį, bet Tarybų Sąjungą. Atrodo, kad ir jiems karas buvo pralaimėtas.

Reakcijos pagalbininkai

Kaip po pirmojo pasaulinio karo palmerinė reakcija įsisiūbavo, taip ir po antrojo karo. Įsiveržė makartinis vulkanas, drabstąs smalą į visas puses. Susikuria ragangaudžių komitetai, visur ieško aukų. Jiems visur vaidinasi komunizmo šmėkla, jie bando pažaboti demokratiją, sunaikinti civilines žmonių teises. Šimtai šaukiami į tyrinėjimus, į teismus, daugelį pasodina ilgiems metams kalėjiman.

Ragangaudžiai įtraukia į "neištikimųjų" knygas virš pusantro šimto organizacijų. Subversyvių sąrašan papuola ir dvi didžiosios pažangiečių lietuvių organizacijos, būtent, Lietuvių Darbininkų Susivienijimas ir Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija. Kaip LDS prezidentas gaunu pranešimą, kad ir man reikia aiškintis dėl LDS "subversyvio" veikimo.

Koks tai buvo pažangiečių priešams džiaugsmas. Jie pranašavo, kad "lietuviams komunistams atėjo galas," kad valdžia jų organizacijas ir veiklą sulikviduos. Bet jų džiaugsmas niekais nuėjo. Teismuose kova į porą metų laimėta. Pasiekus Aukščiausiąjį Teismą pasirodė, kad nėra pagrindo šias organizacijas bausti, kad jos niekur šalies įstatymų nėra pažeidžiusios.

Tiesa, reikėjo panešti nemažai finansinių nuostolių, taipgi tam tikras narių skaičius išsibraukė. Tačiau organizacijos ir toliau gyvuoja, savo veiklą plečia.

Suprantama, iš "veiksnių" buvo ir tokių, kurie pasirodė skundikais esą ne tik prieš atskirus asmenis, bet ir prieš organizacijas. Andrulio ir Prūseikos bylose išlindo vienas kitas skundikas, bet ir čia ne ką jie galėjo pelnytis. Lietuvių akyse jie pasirodė didžiausiais suskiais.

Klerikalų-tautininkų-menševikų trijulė, dipukų padedama, visaip bando lietuvius demoralizuoti. Šiek tiek jiems ir pavyksta. Bet pažangiečiams kelią pastoti jie nepajėgia. Mat, pažangiečiai turi skaitlingas organizacijas ir tvirtą spaudą. O tai nenugalima uola, į kurią priešai atsimušę priversti trauktis.

Trisdešimpenkių metų laikotarpyje man, kaip ir kitiems kalbėtojams-organizatoriams, teko plačiai apkeliauti, beveik visas lietuvių kolonijas aplankyti, kai kurias net po keletą kartų. Toks intensyvus darbas davė labai gerų sekmių. Į prakalbas, paprastai, ateina įvairių pažvalgų žmonių, tai esti gera proga jiems paaiškinti tikrąją padėtį ir pažangiečių priešus numaskuoti. Tokio dalyko, kad klerikalai, tautininkai ar menševikai suruoštų nuolatinius prakalbų maršrutus, visai nėra. Jeigu jie kur nors bandė, bet viskas mizernai išėjo. Tik pažangieji galėjo tai padaryti. Jų prakalbų maršrutai visuomet buvo gana sėkmingi.

Reakcija atslūgsta ir jie aptyla

Makartizmo reakcijos metu aršieji pažangiečių priešai ką neišdarė. Jie pikietavo pažangiųjų parengimus, gyvulių balsais kaukė, nešvarias iškabas nešiojo, į parengimus einančius kai kada apstumdydavo ir apmušdavo, pažangiečių įstaigų langus daužydavo. Jie elgėsi kaip laukiniai žmonės.

Atsirado ir tokių, kurie ir paštą nešvariam darbui panaudodavo, biaurius laiškus daugeliui pažangiečių veikėjų siuntinėdavo. Vienas tokių Chicagoje buvo išaiškintas ir nubaustas.

Tokių gaivalų, matyt, smetonizmas ir hitlerizmas labai daug priperėjo. Na jie, karą pralaimėję, Amerikoje siunta, kiek tik gali.

Bet kai reakcija kiek atslūgsta, tai ir jie aprimsta, 1963 ir 1964 metai jiems nesuteikė inspiracijos fašistinės smalos virimui. Bet jie tikėjosi, kad 1964 m. prezidentiniuose rinkimuose Goldwateris laimės. Tai jiems būtų suteikę labai daug inspiracijos fašistinei veiklai plėsti. Tačiau Goldwateris prakišo. Respublikonams ir visokiems reakcionieriams užduotas skaudus smūgis.

Pas amerikiečius lietuvius fašizmas neturi šansų ką nors laimėti. Mat lietuviai linkę laikytis demokratijos ir kultūrinio gyvenimo. Tokių, kurie fašistiniams trukšmadariams padėtų, visiškai maža. Tai apipuvusios atplaišos nuo lietuviško kamieno.

Civilinių teisių gynimas

Kai 1964 metais Kongresas pavertė civilinių teisių bilių federaliniu įstatymu, tai šis klausimas pasidaro dar opesnis ir svarbesnis. Tai reiškia, dabar visi piliečiai turime jį vykinti gyveniman.

Kaip mes, pažangieji lietuviai, privalome tuo svarbiu klausimu orientuotis? Be jokios išimties turime laikytis civilinių teisių įstatymo, privalome padėti visur negrams pasiekti pilnas ir lygias piliečio teises.

Kai buvo pasiūlytas civilinių teisių bilius ir kad jį paremti, 1963 m. rugpiūčio mėnesį Washingtone įvyko milžiniška demonstracija. Dalyvavo atstovai iš plačios Amerikos. Dalyvavo ir lietuvių pažangiečių spaudos ir organizacijų atstovai A. Bimba, K. Petrikienė ir J. Grybas iš New Yorko, keli lietuviai iš kitų miestų. Bet nei vieno atstovo nebuvo iš kitų lietuvių srovių. O tai parodo, kad tų srovių vadovai visai civilinių teisių nepaiso, prieš rasinę diskriminaciją nekovoja, bet vietomis ją dar ir palaiko.

Atsimename, prieš daugelį metų lietuviai, kaip ir kiti sveturgimiai, buvo darbuose diskriminuojami, visaip persekiojami, net tam tikruose rajonuose nebuvo leista jiems gyventi. Dabar jau išsikovota sveturgimiams daugiau teisių. Bet kova dar tebėra nebaigta, dar ir dabar daugelis sveturgimių susitinka persekiojimus, deportavimus, pasikėsinimus nupilietinti. Andrulis, Prūseika (jau miręs) ir keletas kitų persekiojimus ir deportavimu grąsinimus pergyveno. 1964 metais pasimota Antanas Bimba nupilietinti.

Reiškia, valdančioji klasė mus sveturgimius skaito antraeiliais piliečiais, panašiai kaip negrus ir kitus nebaltosios rasės žmones. Kovodami prieš rasinę diskriminaciją, giname savasias teises.

Neveltui LDS seimas ir ALDLD suvažiavimas 1964 m. liepos pradžioje priėmė rezoliucijas už civilinių teisių gynimą ir pasižadėjo toje linkmėje darbuotis.

Kas laukia naujo karo?

Nors šaltasis karas mums labai nepatinka, bet jis tiek pakenčiamas, kol jis nepavirsta karštuoju karu, termobranduoliniu pasaulio sunaikinimu. Todėl taikos šalininkai kovoją prieš kiekvieną pasimojimą sukurti naują karą. Kas darosi šiuo metu Vietname, gali užsidegti ir kitose vietose ir gali užsiliepsnoti visas pasaulis.

Karo pavojus juk visiems grėsmingas. Prieš jį visi turėtų veikti. Bet jeigu karo kurstytojų nebūtų, tai ir karo pavojus pranyktų. Tačiau kapitalistiniame pasaulyje karo kurstytojų pilnai ir iš ten karo pavojus išplaukia.

Lietuvių tarpe įvairūs "veiksniai" irgi yra karo kurstytojai. Jie mato, kad jų visas raketas niekais nueina, kad taikingu būdu jie niekaip neatsiims Lietuvos, negrįš į buvusius dvarus, bankus, niekad nebebus valdovais. Tai kas daryti? Karas tėra vienatinė jiems išeitis. Karas galis sunaikinti socialistinių kraštų jėgas ir atkariauti jiems Lietuvą, nors ji ir būtų atominiais ginklais nuteriota, visa išdeginta. Jie taipgi nori atkeršyti tiems, kurie jų turtus nusavino, jų galią sunaikino. Blogiausiame atsitikime, jeigu Lietuva būtų atominių bombų sudeginta, tai būtų "atkeršyta komunistams." Taip jie samprotauja, taip jie ir veikia, kad kiek nors padėtų karo kurstytojams. Jie mažai paiso, kas atsitiktų visame pasaulyje. Jie visgi mano kokiu nors stebūklu gyvi išlikti ir kai kurie sunaikinton Lietuvon grįžti.

Pažangieji lietuviai sudaro visų už taiką kovotojų dalį. Mūsų spauda ir mūsų organizacijos toje linkmėje darbuojasi, kad pastovi taika pasaulyje pasilaikytų. Kiekvienas taikos šalininkų atsiekimas yra visos žmonijos laimėjimas. Mes todėl užgyrėme atominių bombų bandymų drausmės sutartį, užgiriame taikingą sambūvį, kuris yra pastoviai taikai pagrindas.

Karčiausia paskutinė valanda...

New Yorko valstijoje Sing Sing kalėjime nerami 1953 m. birželio 19-oji diena. Kaliniai ir sargai jaučia, kad jau artinasi paskutinė valanda ir paskutinė minutė, kai elektros kedėn bus pasodinta dar jauna pora, mažų vaikučių tėvas ir motina.

New Yorko miestas irgi jaučia kokią tai nuostabą. Komerciniai dienraščiai didžiausiomis raidėmis šaukia-rėkia, kad "išdavikams" artinasi paskutinė gyvenimo valanda. Radijas ir televizija lenktyniuoja šauksmu.

Daugiatūkstantinė minia popiet renkasi į garsųjį Union Square. Iškyla plakatai su šūkiais: "Sulaikyti nekaltų žmonių žūdymą." Kalbėtojai ryškina, kaip toji jauna pora buvo sufremuota labai panašiai, kaip pirmiau Chicagos Haymarketo aukos, San Francisco Mooney ir Billings, Massachusetts valstijoje Sacco ir Vanzetti.

Ugningos telegramos skrenda tiesiai prezidentui Eisenhoweriui, reikalaujant sulaikyti nekaltų žmonių žūdymą.

Saulė slenka žemyn ir vis darosi raudonesnė. Union Square paskutiniai spinduliai paskutinėje valandoje apšviečia didžiulės minios veidus. Artėja paskutinė tragiška minutė. Kalbėtojo balsas suakmenėja. Tyla užviešpatauja. Visi laukia lyg kokio stebūklo.

Kas tai paduoda kalbėtojui raštelį. Vos ištardamas žodžius jis praneša klausytojams, kad laikrodis išmušė tragišką minutę. Julius ir Etelė Rosenbergai sudeginti elektros kedėje...

Minia nuščiuvo, visų veidai apsiašarojo. Suprato jie, kad tie jauni kovotojai darbo žmonių poreikiams paaukojo ir savo gyvastis.

Tai buvo karčiausia ir sunkiausia paskutinė valanda, paskutinė minutė. Rodos visus koks nors siaubas sukratė.

Abu Rosenbergai apkaltinti kaip "suokalbininkai atlikti šnipystę" ir tuo pasitarnauti svetimai valstybei, atseit, Tarybų Sąjungai. Teisiant juos pasitenkinta Rosenbergienės brolio liudijimu, kad jie suokalbiavę atlikti išdavystę.

Nuteisus juos nužūdyti, buvo priduota apeliacija prez. Trumanui, bet jis nieko nedarė tol, kol jo terminas baigėsi. Naujasis prezidentas Eisenhoweris gavo iš Trumano "dovaną," kokios jis nenorėjo. Apeliaciją Eisenhoweris atmetė ir tuomet Rosenbergai buvo sudeginti. Makartistinis siaubas nusinešė dvi šviesias gyvastis.

(Bus daugiau)

Kristijono Donelaičio statula. Ją sukūrė žinomas lietuvių skulptorius Konstantinas Bogdanas.

Praeities puslapį atvertus

(Pasakoja Dusetų miesto gyventojas J. AŠVYDIS.)

Aš — senas Dusetų gyventojas. Čia gimiau, augau.

Miestelis nedidelis, todėl kiekvienos gatvės, dargi namo praeitis man žinoma.

Iš atminties neišblėso 1905—1918 metų įvykiai. Pirmosios Tarybos, abu pasauliniai karai, nuniokoję miestelį. Prisimena buržuazijos kurstoma nacionalinė neapykanta tarp lietuvių, žydų, rusų tautų, ir to pasekmės — žydų pogromai, kelis kartus nusiaubę miestelį.

Gyvenimas tais laikais buvo sunkus, todėl ne vienas mano augimo dusetiškis išvažiavo laimės ieškoti svetur. Tačiau lygiai čia, lygiai Latvijoje, užjūryje buvo karti darbininkui dvarininko, fabrikanto duona. Vieni grįžo be sveikatos, kiti ten savo kaulelius priglaudė. Prisimenu 1932 metais Kanadon išlydėjom Juozapą Stelemėką.

—Pagyvensi, praturtėsi, parašyk. Vietos ir mums paieškok, —išlydėdami kalbėjome Stelemėkui.

Prabėgo metai, kiti. O trečiais ar ketvirtais gauname iš jo laišką. Gelbėkite, girdi, broleliai. Susibankrutavau. Neturiu cento sugrįžti, bilietui išpirkti. Surinkome, pasiuntėme. Taip ir sugrįžo mūsų "amerikonas" iš rojaus be cento prie dūšios.

Sunkus buvo gyvenimas, ką ir besakysi. Ir tamsus buvo. Dargi paskutiniaisiais buržuazijos valdymo metais miestely tebuvo pradinė mokykla. Bet ir ją lankyti ne visi galėjo. Tik į vienus kitus namus ateidavo "Lurdas", "Ūkininko patarėjas". O radijo aparatas tik pas valsčiaus ponus tebuvo. Kur ten mums, prastiems žmonėms, apie tokias įstaigas galvoti?

Dabar dusetiškiai, ne tik jauni, o ir senimas kinan nueina, teatro spektaklius lanko, Kultūros namuose savo saviveiklą turi. Anksčiau ne tas galvoje buvo. Pamenu, būdavo, retkarčiais atvažiuoja į Dusetas begarsis kinas. Norėtųs nueit, ale, 50 centų gaila. Iš anksto, būdavo, numatai, kur padėti centus.

Ką ten kinai. Daugelį metų miestelyje gydytojo nebuvo. Susirgai—į Utenos, Rokiškį ar Zarasus už 4[illegible] 50 kilometrų arkliu [illegible] už vizitą gydytojui 5 l[illegible] [illegible]. O nė [illegible] dieve sirgti rimčiau. Paskutinę karvės maža bus ligoninei apmokėti. Todėl ir nestebu, kad dusetiškiai tais laikais daugiau užkalbėtojų, įvairių "undaktarių" [illegible] slaugomis tenkinosi. Ne vienas be laiko pasimirė, vienam liga įsimetė ir jaunas į kapus nuėjo.

O štai šiandien užsuk į polikliniką. Kasdien čia daugybę žmonių surasi. Manote, kad dabar daugiau serga? Nieko panašaus. Užtat pilna pas gydytojus žmonių, kad gydymas dabar nemokamas. Žiūrėk, įsidurs pirštą ir bėga pas gydytoją. O juk anksčiau iš tūkstančio viena gimdyvė akušerės šaukdavosi.

Mes dabar turime 75 lovų ligoninę, su puikiausiais įrengimiais. Dirba 11 gydytojų, 35 viduriniojo medicinos personalo.

Ir ne vien tik gydyme permainos. Anksčiau senatvės bijojai laukti. Pasenai —fabrikantas tave už vartų išmetė, buožė iš namų išvarė. Senas, girdi, nereikalingas. Dabar senatvės ne[illegible] [illegible]eikia baimintis. Ji aprū[illegible]inta. Štai, mūsų mieste [illegible] [illegible]monės gauna pensijas. [illegible] naujų metų pensininkų [illegible]ičius dar labiau padidė[illegible] s pensijas gaus ir kol[illegible] [illegible]ečiai.

Kartais susirenka jauni [illegible]s ir ima rokuoti. Gird[illegible] nėra, to trūksta. T[illegible] [illegible]inu sunkumu dar pa[illegible] [illegible]ko. Tačiau, mieli vaik[illegible] [illegible]pamirškite, kad ne api[illegible] [illegible]dingus smailaviršūniu[illegible] [illegible]us, siauras kelnes, o ar[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mirė anglių kasykl[illegible] Todėl branginkite ir m[illegible] [illegible]ite šį gyvenimą.

Otava. — Kanad[illegible] [illegible]mė naują vėliavą: b[illegible] [illegible] ir raudonos spalvos. [illegible]os viduryje yra klevo lap[illegible] [illegible]vaizdas.

New Yorkas. — Vasario 14 diena, vakare, prisnigo nuo 2 iki 3 colių.

Belgradas. — Jugoslavija statosi 33 moderniškus prekybinius laivus, bendrai 220,000 tonų įtalpos.

Philadelphia, Pa.

Tik "minėjimas"

Vasario 14 d. ir vėl įvyko visokių klumpių sunešimas į Lietuvių Muzikalę salę. Anuomet daugiausia jie kalbėdavo apie Lietuvos iš lietuvių "išlaisvinimą," o sunkų darbelį pavesdavo šventiesiems — Marijai ir Kazimierui. Dabar apie tai tylima, nesakoma, kodėl. Gal patys jaučiasi šventųjų veiknusivylę. Dabar daugiau lendama pas politikierius ir gėrisi jų pažadais.

Šį kartą buvo atsivedę senuką karininką, sakoma, net nuo gubernatoriaus, su rašteliu, žadančiu "greitą išlaisvinimą." Kitą vietinį politikieriuką pasirūpino net nuo demokratinio miesto majoro su gražiu popierėliu ir antspaudais.

Viena naujenybė šioje sueigoje buvo poros stambių lietuvių laidotuvių direktorių (graborių) atsilankymas. Anksčiau jie vengdavo dalyvauti politinėse sueigose, nemėgdavo eiti prieš vėją. Bet šį kartą ponas J. Kavaliauskas, pristatydamas demokratą politikierių, ir pats smarkiai pakalbėjo — neva apie Lietuvos praeitį ir dabartį. Kalbėjo angliškai ir iš rašto. Jo kalbos turinys parodė labai mažą žinojimą įvykių Lietuvoje, o gal tai buvo tikslus jų iškraipymas...

Svarbiausias kalbėtojas šį kartą buvo koks tai Stasys Santvaras. Jis esąs ir poetas, ir istorikas, ir rašytojas, ir profesorius. Jis irgi skaitė iš rašto. Atrodė, kad jis moko ir bara bėglius iš tėvynės. Jis gyrė Lietuvos gamtos gražumą. Esą, pavasarį grįžta į tėvynę lakštingalos, gandrai, kregždės ir pempės. Bet nedrįso pridėti — tik **ne dipukai.** Jie nenori nė važiuoti pažiūrėti. Peikė, kad naujieji ateiviai nemoka sugyventi su senais išeiviais, kad jų vaikai didžiumoje jau nemoka lietuviškai kalbėti, kad jie žiūri tik to, kuris namas, automobilis gražesnis ir ko verta banko knygutė.

Iš kalbėtojų išvedžiojimų labai aišku, kad šių išeivių ištautėjimas daug spartesnis, kaip senųjų. Mat, jie mokytesni.

Neapsakoma gimtajam kraštui pagieža, neregėtas politinis tamsumas vis dar [illegible]usiai finansuoja "laisvinimo" raketą.

Išdalino lapelius, kas kiek aukojo praėjusiais metais. Surinkta $1,500. Kam ta [illegible]ma išleista, nieko nesakoma. Anksčiau būdavo [illegible]ansų komisijos pirmininkas Antanas Impulevičius, dabar jau Antanas Impomas. Tai tas pats vilkas, [illegible] kitaip pasivadinęs.

S. Philadelphietis

Senatoriai stoja už karo baigimą

New Haven, Conn.—Congregation Mishkan Israel [illegible]ie Hamden priemiestyje kalbėjo senatorius Wayne Morse iš Oregono valstijos. Žmonių buvo per 1,000.

Morse sakė: "Vienatinė žmonių viltis tai, kad visos valstybės, kurios priklauso Jungtinėse Tautose, stotų už taiką ir karo baigimą Pietų Vietname."

Vasario 8 dieną už karo baigimą JAV Senate kalbėjo ir senatorius Ernestas Grueningas, iš Alaskos.

A. ir K. Railų auksinis vedybinio gyvenimo jubiliejus

Antanas ir Kaziūnė Railai

Šių metų sausio mėn. 15 dieną sukako 50 metų A. ir K. Railų vedybinio gyvenimo. Taigi jų dukra Eleonora ir žentas Raymond W. Barce, gyveną 20 Georgenne Rd., Brockton, Mass., surūošė gražų pokylį savo rezidencijoje tėvų auksiniam jubiliejui atžymėti.

Namai buvo išdekoruoti ir jubiliatai padabinti atitinkamomis spalvomis.

Railams šis įvykis buvo jaudinantis džiaugsmas, kuris jiems net ašaras išspaudė.

Svečių buvo prikviesta daug, ir buvo gerai pavaišinti. Prie gaspadinystės pagelbėjo Mrs. Wm. Juodeikis ir Mrs. Abbišala. Jubiliatų ir svečių palinksminimui Railų anūkai—Linda ir Buddy Barce — skambino piano solus, Eddie Kupka grojo smuika.

Iš Lietuvos Antanas Raila pareina nuo Kelmės, o Kaziūnė Pliekaitytė—nuo Papilės. Tuo metu abu šie miesteliai buvo Šiaulių apskrityje.

Antanas . Ameriką atvyko 1909 m., o Kaziūnė — kiek vėliau. Abu jie atvyko į Stoughton, Mass., ir čia 1915 metais susituokė.

Raila savo jaunomis dienomis įstojo į Stoughtono pažangiąsias lietuvių organizacijas, kuriose ir dabar laikosi ir veikia. Jis "Laisvę" užsisakė su pirmu jos numeriu ir dabar tebeprenumeruoja ir paremia finansiškai.

Pirmojo karo metu A. ir K. Railai persikėlė į Brocktoną. Čia Antanas stojo į biznį. Turėjo rūbų siuvimo dirbtuvę, vėliau—batų krautuvę, o dar vėliau turėjo taverną Lietuvių Tautiško Namo patalpoje, Montello, Mass.

50 metų vedybinio jubiliejaus proga Railus sveikino ne tik pokylyje dalyvavusieji svečiai; jie gavo sveikinimo telegramų, laiškų ir kortelių nuo daugelio savo draugų iš arti ir iš toli.

Reporteris

Bridgewater, Mass.

Šis miestelis yra apie 9 mylios nuo Brocktono. Čionai yra pora čeverykų dirbtuvių, vinių fabrikas ir dar keletas mažesnių. Darbai eina vidutiniškai.

Miestelyje gyvena keletas desėtkų lietuvių šeimų, bet nėra veikimo. Iš pažangiečių daugiausiai pasižymėjo Stasys Kirslis, kuris per daugelį metų atnaujina "Laisvės" prenumeratas, yra LDS kp. finansų raštininku, veikia ALDLD kuopoje. Lietuvių čeverykų kooperatyve per daugelį metų ėjo raštininko pareigas, bet sveikatai susilpnėjus, jis yra daktaro priežiūroje. Linkėtina jam atgauti sveikatą.

Apie Lietuvių kooperatyvą

Vasario 13 dieną Lietuvių čeverykų kooperatyvės draugovės susirinkime, kuris buvo sušauktas laiškais, buvo svarstomi kooperatyvo reikalai.

Tai jau antras susirinkimas buvo tais reikalais. Pirmasis įvyko 1965 m. sausio 30 d., bet tada nebuvo pakankamai narių. Dabar susirinkimas įvyko Bridgewater Citizens Club patalpoje, 60 Hale St. Narių dalyvavo 48.

Pirmininkas A. Vasel paskelbė susirinkimą pilnai legališku. Valdyba išdavė raportą iš 1964 metų veikimo. Sakė, kad biznis pagerėjo, gavo užsakymą armijai gaminti čeverykų.

Naujuose sumanymuose pirmininkas sakė, kad reikalinga pataisyti konstitucijos 6 skyrius, 1-mas paragrafas, susirinkimo kvorumo ("Quorum") klausime. Buvo pasiūlyta, kad susirinkimas būtų skaitomas legališku, nepaisant kiek jame narių dalyvauja. Įnešimas beveik vienbalsiai priimtas.

Išrinkta 1965 metams valdyba: pirmininku A. Vasel, vice-pirmininku B. Talutis, kasininku A. Lanzikas, sekretorium A. Konces, bord-direktoriais A. Malinsky, M. Davis, A. Stirblis, F. Mandeikis, Chestna, Geo Shimaitis ir R. Deksnis.

Manageriumi yra R. Stitilis, "super." W. Pribušauskas.

Geo. Shimaitis

Jakarta.—Virš 1,000 studentų ir jaunuolių pikietavo prie JAV konsulato Medano mieste.

MIAMI, FLORIDA

Lietuvių Socialio Klubo metinis

KONCERTAS

Dainuos garsioji čikagietė solistė

Gerry Mikuzis

Taipgi Aido choras, jo solistai ir grupės.

Sekmadienį popiet, Vasario 28 Feb.

Klubo patalpose, 2610 N. W. 119th St.

Miamio lietuviai ir svečiai kviečiami dalyvauti.

St. Petersburg, Fla

Svarbus parengimas

Šeštadienį, vasario 27 d., bus nepaprastai svarbus parengimas, tai paminėjimas Lietuvių Literatūros Draugijos 50-ties metų gyvavimo sukakties.

Parengigmas bus toks, kokio dar St. Petersburgo lietuvių istorijoje nėra buvę. . Be banketo, dar girdėsime šaunų koncertą. Apart vietinių dainininkų turėsime viešnią, pasižymėjusią dainininkę Mikuzienę iš Chicagos, kuri dainuos liaudies ir klasiškas dainas.

Parengimas įvyks visiems gerai žinomoje svetainėje, 314—15th Ave. So. Pietūs prasidės 12 valandą dieną, o koncertas 1:30 val. po pietų. Visus nuoširdžiai kviečiame atsilankyti.

Rengimo komitetas

New Haven, Conn

Jonas Petkus, "Laisvės" vajininkas, skaudžiai susižeidė. Jis prie savo stubos paslydo, krito ir labai susižeidė ranką ir petį. Yra Veteranų ligoninėje. Daktaras sakė, kad gal reikės būti apie 3 savaites.

Middletowne gyvento ja Agota Bagdonienė (buvusioji Bučionienė) yra labai susirūpinusi savo sūnaus nesveikata. Sūnus prie 5 savaites buvo operuotas, yra ligoninėje, ir vis dar nesijaučia gerai.

Sergantiems linkiu greitai pasveikti.

Conn. valstijos viršininkai sako, kad sausio mėnesį sumažėjo bedarbių skaičius, kurių dabar valstijoje yra 58,000. Taip, jiems gal nedaug, bet kitaip yra su bedarbiais, kurie negali darbo susirasti.

Apie 700 Yale kolegijos studentų demonstravo ir reikalavo sulaikyti karą Vietname. Jie nešiojo plakatus, smerkdami bombardavimus.

Gi apie 12 studentų vaikštinėjo užgirdami Šiaurės Vietnamo bombardavimą.

Conn. valstijos policininkų unija įteikė reikalavimą, kad kada policininkas būna pašauktas teisman už liudininką, tai turi jam už tą laiką priddiniai mokėti. Dabar jie, be algos, už liudymo laiką mokesties negauna.

J. Kunca

Cleveland, Ohio

Parengimas

C.L.M. klubas ruošia parengimą, kuris bus šeštadienį, kovo 6 dieną, atžymėjimui Tarptautinės Moters Dienos. Pradžia 5 val. vakare, o vakarienė 6 valandą. Bus LDS klube, 9305 St. Clair Ave.

Bus muzika šokiams, turėsime ir dovanėlių... Bus ir kitokių pamarginimų.

Rengimo komisija kviečia dalyvauti, kaip vietinius, taip ir iš toliau. Taipgi prašo, kad atneštumėt paaukoti dovanėlių.

Rengimo Komisija

PIRMASIS KOMPASAS

Istorijoje atžymėta, kad pirmąjį kompasą pasigamino kinai, Hwangiti imperatoriaus gyvavimo metu, būtent 2634 metų pirm dabartinės skaitlinės, arba prieš 4599 metus.

Paukščiai, kurie neperi vaikų

Pagal paleontologijos, lyginamosios anatomijos, embriologijos duomenis paukščiai kilę iš roplių, ir, išskyrus pastovią jų kūno temperatūrą, ne tik jų kūno sandaroje, bet ir fiziologijoje yra daug bendro. Ryšium su pastovia ir aukšta kūno temperatūra paukščiuose atsirado įprotis perėti kiaušinius — šildyti juos nuosavu kūnu.

Ropliai, kaip žalčiai, krokodilai, irgi šildo savo kiaušinius, bet ne savo kūnu, o padėdami juos į šiltą vietą, pavyzdžiui, į organinių medžiagų krūvas, kur puvimo procesas teikia reikalingą šilumą. Dauguma paukščių atsisakė nuo šio primityvaus šildymo būdo, tačiau ne visi. Vištinių paukščių būryje yra šeima, vadinama didžiakojais, arba talegalais (Megapodiidae), kuri elgiasi panašiai kaip ropliai. Ši šeima, susidedanti iš 10 rūšių, gyvena Australijoje, Nikobarų ir Samoa salose. Tie paukščiai baikštūs, geri bėgikai, bet menkesni lakūnai, miškų gyventojai. Jie būna nuo mažos vištos iki kurkės didumo ir kaip kurkės jų galva ir kaklas yra pliki, karpuoti. Jų balsai žvarbūs, kai kada kniaukiamo pobūdžio. Jie minta vaisiais ir vabzdžiais.

Labiausiai paplitusi ir geriausiai žinoma gentis Megapodius, susidedanti iš 3 rūšių. Savo kiaušiniams perėti tie paukščiai pagamina augalinės medžiagos krūvą, kurioje puvimas užtikrina reikalingą šilumą. Stovėdami ant vienos kojos, jie antrąja sugrėbia sausų lapų kaupa nuo 1.5 iki 2 metrų aukščio ir daugiau kaip 6 m. pločio. Tam jie panaudoja apie 100 m apskritimo plotą. Dažniausiai šį darbą atlieka viena pora, bet kartais kelios poros jį drauge paruošia. Viskas sumaišoma su žemėmis ir, prasidėjus puvimui bei pakilus temperatūrai maždaug iki 50 laipsnių, perykla yra gatava. Tada patelė, užlipus į kaupą, padaro ten duobę ir padeda vieną kiaušinį, kurį užkasa 1 metro gylyje, o kitą dieną—antrą ir t.t., iki 6—10 kiaušinių. Abudu porelės nariai neatsitolina nuo kaupo ir, reikalui esant, reguliuoja temperatūrą. Jeigi ji krinta, kiaušiniai užkasami giliau, jeigu kyla, kiaušiniai vėsinami. Visa procedūra užtrunka 8—9 savaites — nepaprastai ilgai. Iš kiaušinių išsirita jaunikliai jau pilnai apsiplunksnavę ir iš karto gali skraidyit ir savarankiškai gyventi.

Viena didžiakojų rūšis, būtent, Leipoa ocellata, neseniai buvo tiksliai stebėta. Ji gyvena pietinėje Australijoje, sausuose eukaliptų miškuose, kur atmosferinių kritulių maža ir oro temperatūros yra kraštutinės. Šitie paukščiai iškasa 3 m pločio ir 1 m. gylio duobę ir ją užpildo augaline medžiaga, sumaišyta su žeme, supildami 60—90 centimetrų aukščio kaupą. Ten savo kiaušinius jie padeda pavasario pradžioje, kai dar dažnas esti lietus, kuris paskatina kaupo puvimą, bet jei į pavasario pabaigą pritrūksta drėgmės puvimui ir nuosekliai šilumai, sustiprėjusi saulės šiluma išlygina šį trūkumą. Taip pat čionai abudu tėvai reguliuoja temperatūrą, pridėdami arba pašalindami kiaušinius dengiantį sluoksnį. Čia ypač veiklus patinas, kuris tarp kitko kontroliuja temperatūrą savo liežuviu. Iš pradžios tėvai rūpinasi, kad kiaušiniai neperšiltų, o vėliau, kai stoja sausas oras ir šiluma gaunama vien iš saulės, stengiasi pakeisti ją, atžerdami nuo kiaušinių smėlį.

Celebese gyvenanti rūšis Megacepholon maleo panašiam tikslui padeda savo kiaušinius į tamsų vulkaninį smėlį, kuris smarkiai absorbuoja saulės šilumą, o kartais pasinaudoja šiltų šaltinių garais vulkanų šlaituose.

Prof. T. IVANAUSKAS
(Iš "Mokslas ir gyv.")

Prienų "popiernia"

Iš Prienų keliaujant kairiuoju Nemuno krantu aukštyn už dviejų kilometrų, prie Prienų girios yra sena Drubengio gyvenvietė, gavusi vardą nuo to pat pavadinimo upelio, atitekančio iš girios pelkių. Ją vietos žmonės vadina "popiernia". Kitados čia buvo popieriaus dirbtuvė. Dabar ši gyvenvietė įjungta į miesto ribas.

Drubengis—nedidelis upelis, apie du kilometrus ilgio. Bet senovėje jis buvo vandeningas, sraunus, žuvingas.

Kada šioje vietoje pirmą kartą buvo įkurdinta popieriaus dirbtuvė — malūnas, tikslių žinių rasti nepavyko. Marijampolės vienuolyno kronikininkas Mykolas Pieteris (1763-1852), rašo: 1701 m. pro Prienus žygluojanti Karolio XII vadovaujama švedų kariuomenė nugriovė Butlerių pilį ... ir sudegino popieriaus malūną **"moledinum paryreum"**.

Pagal kitas žinias apie 1785 m. į Prienus atvykęs ir gavęs leidimą iš Prienų savininko kunigaikščio Sapiegos popieriaus meistras O. Tyrbachas ant Drubengio upelio pastatyti popieriaus dirbtuvę. Vėliau jis pats ją išnuomavo iš Sapiegos ir savarankiškai gamino popierių. Tai buvo viena didesnių to laiko popieriaus dirbtuvių Lietuvoje. Tačiau joje popieriaus gaminimo technika buvo primityvi. Popieriaus masė buvo samstoma ir presuojama rankiniu būdu, įspaudžiant vandens ženklą — Sapiegų herbą su įrašu "PRENY G. THIERBACH".

PENSIJA HITLERIUI

Sensaciją sukėlė VFR Žemutinės Saksonijos vidaus reikalų ministro pareiškimas, kad Hitleris ir Eichmanas, jei jie šiandien būtų gyvi, gautų valstybinę pensiją. Pagal naujas pensijų taisykles, išleistas Vakarų Vokietijoje, pensijas gali gauti netgi kariniai nusikaltėliai, ėję savo pareigas iki 1945 m. gegužės mėn.

PRANEŠIMAI

WORCESTER, MASS.

Sekmadienį, Vasario-February 21, Lietuvių svetainėje, 29 Endicott St., Lietuvos Sūnų ir Dukterų Draugija rengia šaunius broilerių pietus. Pradžia 1 valandą.

Prašome visus pasinaudoti ir būti mūsų svečiais.

Moterų Komisija (14-15)

BALTIMORE, MD.

Vasario 6 d. LLD 25 kuopos susirinkime nutarėme rengti "Laisvės" naudai pikniką sekmadienį, Birželio-June 20, Slovak National Home Park, 6526 Holabird Avenue.

Prašome baltimoriečius ir apylinkės visuomenę kreipti dėmesį į šį mūsų rengiamą pikniką ir nerengti savų parengimų tą dieną—birželio 20, dalyvauti mūsų piknike.

Komisija 14-15)

PHILADELPHIA, PA. & VICINITY

Help Wanted—Male

BALTIMORE, MD.

FURNITURE FINISHER. Full time permanent position for man capable of matching colors & burning in. Work in up-to-date shop with pleasant working conditions. Many benefits. LEVENSON & KLEIN, Monument & Chester, Sts.

AŠTUONIŲ AUKŠTŲ BOKŠTINIAI NAMAI

Prancūzijoje (Elzase) buvo pastatyyti keli visiškai naujo tipo namai. Namai—aštuonių aukštų, kiekvienaame aukšte yyra penki dviejų bei trijų kambarių butai. Balkonai žymiai erdvesni, todėl visi langai išeina tik į plokštumas, kurios yra iškilusios iš fasadų. Tokiu būdu langus plauti labai lengva.

Statybai buvo panaudoti fabrikiniu būdu gaminti blokai, ir 35 vyrai sugebėjo pastatyti vieną aukštą per penkias dienas. Tačiau reikia pripažinti, kad tokių namų vaizdas yra neįprastas.

Nuo rūkymo mirs milijonas jaunuolių

Atlantic City, N. J.—Čionai per penkias dienas tęsėsi American Association of Schools Administrators konvencija, kurioje dalyvavo 28,000 žmonių.

Dr. Daniel Horn, iš U.S. Public Health departamento, kalbėjo ir sakė, kad jeigu nebus imtasi priemonių sulaikymui rūkymo tarp mokyklinio amžiaus jaunuolių, tai iš dabar lankančių mokyklas mažiausiai milijonas jų mirs nuo plaučių vėžio.

Jis sakė, kad tyrimai 38 valstijose rodo, kad tarp rūkančio jaunimo per 10 metų bent penkis kartus padaugėjo plaučių ir širdies ligos.

Dresdene minėjo bombardavimą

Dresdenas, Rytų Vokietija. — Dresdene dalyvavo 100,000 žmonių ir buvo paminėta 20-ties metų žiauraus ir nereikalingo bombardavimo sukaktis.

1945 metais 770 JAV ir Anglijos bombonešių žiauriai bombardavo senąją Dresdeno miesto dalį, užmušė 135,000 žmonių, sugriovė ir sunaikino labai daug meniškų kūrinių.

Bombarduodami sunaikino per upę tris tiltus ir tuo pakenkė Tarybų armijai persikelti. Tada TSRS komanda skaitė bombardavimą nereikalingu, nes ten hitlerininkai neturėjo militarinių įrengimų.

Help Wanted—Female

NURSES

R. N. SUPERVISOR

Night shift. 11 PM to 7 AM Exp. necessary. Small hospital, W. Phila. College attached. Call Nursing office. SH. 8-1000 between 9 AM & 5 PM. (9-20)

HOSIERY MENDING TRAINEES

Age 18-30.
Center City.
Good oportunity
Call LO. 3-9864, 3—5 P. M.
(13-15)

HOUSEKEEPER

Middle age, unencumbered, full charge of house and two school age chidren. Sleep in. Good salary.
ME. 5-4011

SECRETARY

Wyndmoor area. Shorthand, typing, filing.
Share receptionist duties.
$60.
CH. 7-9300

DRESSMAKER & TAILOR

Cleaning plant.
Full or part time.
Apply 3227 Kensington Ave.
VE. 4-9429
(15-16)

MISCELLANEOUS

CLASS NOW FORMING

Humble-Esso Service Station Retail School. 8 wks. PAID training. Several excellent locations will be vadovybėje Serge Jaroff

Investment nec. Don't miss this fine opport. to be an independent businessman under the Esso sign of Happy Motoring. Call OL. 6-4451. Wilm.—Del. Day or Evening. (14-16)

Žiaurios kovos buvo prie Iwo Jima

Washingtonas. — Šiemet vasario mėnesį sukako 20 metų nuo Jungtinių Valstijų puolimo Japonijos Iwo Jima salos. Tai maža uolų sala, tik 8 kvadratinių mylių, 700 mylių nuo Tokio Ramiajame vandenyne. Ilgai ją bombardavo lėktuvai. Prieš tvirtumą veikė JAV 112,000 marininkų, jūrininkų ir lakūnų, dalyvavo 1,170 karo lėktuvų ir 700 karo laivų.,

Į salą vasario 19 d. JAV iškėlė 70,000 marininkų, po to, kai ją per tris dienas bombardavo 700 karo laivų, palcidusių 8,000 tonų sproginių. Salą gynė 21,000 japonų, iš kurių gyvų teliko tik 1,083.

Jungtinės Valstijos salą paėmė kovo 16 d netekę

Beirutas. — Sirija išvarė JAV ambasados narį Walterį Snowdoną kaltindama, kad jis užsiimąs šnipinėjimu.

ST. PETERSBURG, FLA.

BANKETAS ir KONCERTAS

Paminėjimui Lietuvių Literatūros Draugijos 50 Metų gyvavimo sukakties

Šeštadienį

Vasario-February 27 dieną

Pietūs 12 val., po to koncertas

Žinomoj salėj, 314—15th Ave. So.

Meninė programa bus žavėjanti. Dalyvaus čikagietė operečių ir operų dainininkė, solistė

Gerry Mikužis

Taipgi vietinis menininkų kolektyvas vadovybėje **Adelės Pakalniškienės.**

Kviečia LLD 45 Kuopa

Iš laiškų

BRANGI MAMA, ATSILIEPKIT, KUR JŪS?

Iš tolimos Lietuvos ieškome Jūsų, miela mama. Prašome atsiliepti ir suteikti laimės savo vaikams, išgirsti apie Jus.

Mamyte, mūsų lūpos daug metų pasigęsdavo to brangaus žodžio "Mama"!

Jūsų vaikų plaukai pasipuošė sidabro gijomis, bet širdies jausmų, brangi mama, meilės ir ilgesio Jums negali panaikinti net daugelis metų.

Mes žinome, kad 1919 m. gegužės mėn. Jūs nenumirėt. Jūs gyva! Tai sako ne tik širdys mūsų, bet ir duomenys. Jūs išvažiuodama palikote mus trejetą vaikų:

Vyriausią dukrą Liudą vadinote Liuse, gimusią Kaukazijoj, Tifliso mieste 1909 m.

Sūnus Vytas, vadinote jį Tolia.

Ir aš, jauniausia, Janina.

Jūs dingote, kai man buvo penkeri metai. Mes likome našlaičiai—be tėvelio ir mamytės. Laikėmės ir vargome susitaikindami su žiauria klasta.

Mirtis išplėšė iš mūsų tarpo sesutę Liudą. Ji mirė 1933 m. Likome dviese—Vytas ir Janė.

1960 m. tikrai sužinojome, kad Jūs gyva ir randatės Junginėse Amerikos Valstijose.

Brangiausia Mamyte, atsiliepkite, kur Jūs?

Mano adresas:
Lithuania, USSR
Kaunas 2
Kranto g-vė 30
J. Čiškevičienė-
Adomavičiūtė

Gerb. "Laisvės" Redakcija!

Jono Gasiūno atsiminimus skaitau su žingeidumu, o tuo labiau jie man įdomūs, kad Gasiūnas yra mano artimas kaimynas iš Lietuvos. Jis mini mano širdžiai labai artimus Kamajų, Rokiškio ir kitus miestus. Ten aš praleidau savo jaunystę.

Kamajai, tai artimiausias miestelis, mūsų žemės plotas buvo greta Kamajų. Gimiau ir augau Rudžių kaime. Panemunėlis yra biskį toliau.

Kamajų miestelis nedidelis, bet pasižymėjo 1905 metų revoliucijos metu, kada ten vadovavo Jurgis Smalstis. Jis daug prakalbų pasakė. Vieną nuotykį vis prisimenu, kai tėvai grįžę iš miestelio pasakojo, kaip revoliucionieriai privertė urėdininką nešioti po miestelį raudonąją vėliavą. Tai buvo nemenka naujiena. Gi kada revoliucija buvo nugalėta, tai mūsų kaime buvo girdėti, kaip iš kanuolių šaudė Smalsčio namus.

Drg. Gasiūnas mini tik Kazimiero atlaidus, o ten būdavo trys per metus, kurių metu suvažiuodavo daug "karabelninkų" ir čigonų. Čigonai mus įbaugindavo, nes labai daug jų per mūsų kaimą vykdavo. Smagu, kad mano kaimynai Gasiūnas ir Bimba lavinosi ir pasiekė vadovaujančias vietas pažangiųjų lietuvių eilėse.

Vera Smalstienė
Livonia, Mich.

Karačis. — Kinija suteikė Pakistanui $60,000,000 paskolos vystymui industrinių įmonių.

Marlena Ditrich

"Aš retai vaikštau į kiną..."

Praėjusį rudenį Maskvoje pabuvojo žymi kino artistė ir dainininkė Marlena Ditrich. Paprašius žurnalo "Teatr" korespondentui, ji atsakė į keletą klausimų.

—Ar jūs kada nors vaidinote teatre??

—Ne, niekada. Tiesa, savo karjerą aš pradėjau Makso Reinhardto teatrinėje mokykloje — 30-ųjų pradžioje Berlyne jis turėjo garsią studiją, kur nelengva būdavo pakliūti, kai pradėjau pasirodyti estradoje.

—Kokį teatrinį įspūdį laikote stipriausiu savo gyvenime?

—Teatrą aš labai mėgstu. Tačiau 30-aisiais metais, tais laikais, kai dirbo tokie meistrai, kaip Reinhardtas ir Brechtas, aš išvažiavau iš Vokietijos. Užtat patys stipriausi mano teatriniai įspūdžiai patirti Amerikos ir Anglijos teatruose, kur aš praleidau didžiausią savo gyvenimo dalį. Tų įspūdžių nedaug. Įdomūs žmonės, dideli menininkai—retai sutinkami, jų reikia ieškoti. O kai pas jus ant rankų kūdikis, ir jūs dirbate nuo ryto ligi vidurnakčio, — ieškojimai nerūpi. Apskritai aš manau, kad apie vieno ar kito aktoriaus talentą galima spręsti iš to, ką jis pasiekia scenoje, o ne kine.

Kinas Amerikoje dabar pergyvena krizę. Kas nori mokėti pinigus, kažkur eiti, sėdėti tvankioje salėje ir pamatyti vidutinišką filmą, jei jis, sėdėdamas patogioje kėdėje, gali žiūrėti televizorių?

—Kokius vaidmenis jums norėtųsi suvaidinti? Kokį iš savo darbų laikote geriausiu?

—Apskritai aš į savo filmus žiūriu abejingai ir maždaug vienodai. Kinas man atrodo daugiau techninį menu. Tenka visiškai paklusti režisieriui. Žingsnis į šalį, ir jūs išeinate iš kadro, viską reikia pradėti iš pradžių. Pasukate galvą kiek daugiau, negu buvo liepta, ir apšvietus atrodys milžiniška jūsų nosis. Viską teks filmuoti iš naujo.

Aš retai vaikštau į kiną. Anksčiau žiūrėdavau Eizenšteino ir Pudovkino filmus —tada visi juos žiūrėdavo. Paskui aš pradėjau dirbti Holivude ir jau nieko nebemačiau. Vis galvodavau: "Kai nustosiu filmuoti, bus laiko vaikščioti į kiną." Bet tarybinius filmus aš žiūriu. Jie reguliariai rodomi Paryžiuje, kur aš dabar gyvenu. Pavyzdžiui, "Baladę apie kareivį" mačiau aštuonis kartus.

—Kaip jūs apleidote Vokietiją?

—Aš išvažiavau 1930 metais ir daugiau ten negrįžau. Kurį laiką ir Amerikoje mokiausi aktoriaus meno, paskui visiškai netikėtai gavau svarbiausią vaidmenį "Žydrajame angele," filmavausi dar keliuose filmuose. 1933 metais susiruošiau atgal į tėvynę. Ten manęs laukė kontraktai su vienu vokiečių kino fabriku. Laimei, ne raštiškas kontraktas... Sėdau į garlaivį, ant kurio buvo svastika. Amerikoje mes, žinoma, girdėjome apie Hitlerį, apie fašizmą, bet netikėjome, kad visa tai taip baisu. Garlaivyje per radiją ėmė perdavinėti Hitlerio kalbą. Mums liepė atsistoti. Atsistojau, nes su manim buvo kūdikis. Tačiau Šerburge, Prancūzijoje, pareiškiau, kad man bloga ir kad aš turiu skubiai palikti garlaivį. Nuo to laiko Prancūzija — mano mylima šalis, ir aš visuomet būsiu dėkinga jai už tai, kad priglaudė mane, kai netekau tėvynės... Prasidėjus karui, aš s avanoriu įstojau į armiją ir trejus metus buvau Amerikos armijos eiliniu — važinėdavau su koncertais po frontą. Prancūzai apdovanojo mane Garbės legiono ordinu, o rusų kariai — aš koncertavau ir rusų daliniuose—padovanojo didžiulę raudonąją žvaigždę. Aš ją ligi šiol tebesaugau.

Po karo, norėdama apmokėti skolas ir mokesčius, aš vėl pradėjau filmuotis. Nuo to manęs neapleidžia jausmas, jog aš dirbau tam, kad mokėčiau mokesčius.

—Neseniai jūs aplankėte Vakarų Vokietiją, kaip jus ten priėmė?

—Publika gerai, spauda siaubingai. Laikraščiai mirgėjo didžiulėmis antraštėmis: "Marlen, lauk iš Vokietijos!" Policija mėtydavo į salę bombas su ašarinėmis dujomis. Mažuose miesteliuose, kur bilietai į koncertus kainuodavo labai pigiai, policija apsupdavo teatrą net keletos kvartalų spinduliu, ir salė būdavo visai tuščia. Matyt, vokiečių žemėje fašizmas dar nemirė.

—Jūs buvote artima Editos Piaf draugė. Ar ji padarė įtakos jūsų estradinei karjerai?

—Edita Piaf—nepaprasta moteris, gyva pamoka mums visiems. Tačiau pamokų tikrąja to žodžio prasme ji, žinoma, man nedavė. Iki Editos lyriniai prancūzų dainininkai buvo pamėgę daugiausia tokio tipo sentimentalias daineles: "Tu mane palikai, aš su tavim atsisveiknu, mes išsiskiriam amžiams." Publika tai dievina. O Piaf atnešė į estradinę muziką tikrąjį dramatizmą. Aš labai mėgstu ir Vertinskio dainas.

—Koks jūsų mėgiamas rašytojas?

—Pausovskis. Jo "Telegramą" moku mintinai. Man rodos, tai geriausias apsakymas apie motiną, koks yra buvęs kada nors parašytas. Aš jaučiausi laiminga, sužinojusi, kad jis atėjo į mano koncertą.

Dabar aš pradėjau naują karjerą, beveik naują gyvenimą. Kine aš neturėjau pasirinkimo. Man siūlydavo vaidinti arba "fatališkas" moteris, kurios kaip tik nori vynioja aplink pirštą vyrus, arba lengvo elgesio damas. O dainas sau aš pati pasirenku. Labiausiai mane patraukia tos dainos, kuriose atskleidžiamas meilės grožis, žmogaus grožis.

(Iš "Literatūra ir menas")

SERGA

Buvęs Piliečių Klubo manageris Juozas Zakarauskas rimtai serga. Jam labai skauda kojas. Gydosi namie, 166 Manhattan Ave.,, Brooklyn, N. Y. Įėjimas nuo Scholes St.

New Delhi. — Indijoje areštavo 900 komunistų.

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS

Tragiškai žuvo jauna moteris-klaipėdietė

Šiomis dienomis gavau liūdną laišką iš Klaipėdos nuo Onos Beinorienės. Rašo, kad auto katastrofoje žuvo jos dukra, Teresė Beinoraitė. Teresėlė Klaipėdoje buvo nemaža meno pažiba. Ji iš profesijos mokytoja muzikos mokykloje ir dainininkė-solistė koncertuose.

Girdėjau jos malonų balsą 1959 m. Ji tada dainavo kokią tai partiją koncerte Klaipėdoje, jei neklystu koloratūriniu sopranu.

Teresė Beinoraitė

Susipažinau su ja asmeniškai tą vakarą, po koncerto. Tai maloni ir kultūringai išsilavinusi buvo asmenybė.

Grįžęs Amerikon ilgai, gal per dvejus metus, su ja susirašinėjome. Ji atsiųsdavo savų koncertų repertuarų dainų su gaidomis, o aš grąžomis, žinoma, kai kokį įdomesnį amerikonišką suvenyrą.

O kai 1961 m. mano žmona lankėsi Lietuvoje ir svečiavosi Klaipėdoje, tai Teresėlė ją apdovanojo nauju tautišku kostiumu. Vėliau susirašinėjimas nutrūko, ir tik dabar mama O. Beinorienė savo liūdnu laišku pranešė mums, kas įvyko.

Tiesa, karta su Terese kalbant, ji išsitarė, kad labai pageidautų įsigyti savo automašiną ir apvažinėti visa gražiąją Lietuvą, net tolimiausius jos kampelius. Kažin, ar ji tai pasiekė?

Žuvo ji motociklo katastrofoje. Taip jos motina rašo.

Gaila Teresėlės, jauno talento....

Jos motinai ir visiems artimiesiems reiškiame gilią užuojautą.

Jonas ir Julia Lazauskai
So. Ozone Park, N. Y.

—:—

Motinos laiško ištrauka

Labai didelis ačiū už Jūsų laišką ir sveikinimą Deja, teko rašyti Jums man vienai. Teresėlė mirusi. Užtai ir nutrūko ryšys su Jumis.

Buvo taip. Ji ištekėjo ir su vyru gyveno 6 mėnesius. Važiavo su vyru motociklu, trūko lenciūgas ir į užpakalinį ratą įsivėlė. Juodu iš karto stipriai metė. Jinai dar buvo gyva keturias valandas, bet sąmonės neatgavo. Ji, kaip visada, buvo linksma ir tokia išvažiavo iš namų, o grįžo jau su karstu. Niekaip dar negaliu tikėti, kad jinai negrįš. Gyvenimas toks neįdomus; kur tik einu, visur prisimenu, nes visada visur kartu eidavom.

Laidotuvės buvo nepaprastai gražios; sakoma, kad Klaipėdoje tokių dar nebuvo buvę. Nepaprastai daug gėlių vainikų. Žmonės ją labai mylėjo ir daug kas tik iš koncertų ją pažinojo. Jos specialybė buvo pianistė, bet labai mėgdavo ir dainuoti. Laidotuvėse buvo net iš Vilniaus atvažiavę jos buvę profesoriai ir daug draugų. Aš, žinoma, šito nemačiau, nes buvau visai pritrenkta. Ji buvo mano vienintelis vaikas ir dar labai geras. Visada gerai mokėsi, visada linksma. Nebuvo tokio darbo, kokio ji nesugebėtų padaryti. Pati sau ir man pasiūdavo, numegzdavo ir geras gaspadorius buvo. Turėjo labai gerą atmintį. Namuose visada pilna čiauškėjimo, o dabar tylu, liūdna...

Įdedu kapo su paminklu nuotrauką. Gal kitame laiške įdėsiu jos paskutinę darytą nuotrauką, jeigu Jums įdomu.

Nuoširdžiausius sveikinimus Jūsų žmonai.

Su gilia pagarba,
O. Beinorienė

Klaipėda

J. ir J. Lazauskai pavaišino aidiečius

Praėjusį penktadienį, tuojau po Aido choro repeticijų, Julė ir Jonas Lazauskai, abudu aidiečiai, paruošė šaunią pariukę visiems aidiečiams ir keletui užkviestų artimų Lazauskų bičiulių neaidiečių.

Lazauskai tai padarė minėdami savo vedybinio gyvenimo 38-rių metų sukaktį.

Laike vaišių buvo pasakyta trumpų kalbelių apie jubiliatus, linkint jiems sveikatos, laimės ir energijos visuomeniniuose darbuose.

Per metų eilę Lazauskai buvo tavernos biznyje, nuo kurio dabar atsipalaidavo. Jonas įstojo į laikraščio "Laisvės" kolektyvą, — pasiryžo būti spaustuvininku, ir jam, atrodo, nauja profesija patinka. Julė dažnai esti gaspadinė mūsų pramogose. Vadinasi, abudu užsiima visuomenine veikla.

Jonas yra talentingas scenos mėgėjas-aktorius, ir jis dabar galvoja, kad reikėtų imtis suvaidinti kokią nors pjesę. Tai, žinoma, būtų labai geras dalykas, kadangi jau per kurį laiką mes savo scenoje neturėjome jokio veikalo pastatę, o žmonės labai pasiilgę, nori matyti kokią komediją ar dramą.

UŽUOJAUTA

Vasario 3 d., šių metų, mirė

Peter Bataitis

Reiškiame gilią užuojautą velionio dukrelėms Gertrude ir Anna, sūnums John ir Peter, jų liūdesio valandoje.

—ALDLD 9-os KUOPOS NARIAI ir VALDYBA
Norwood, Mass.

Moters Dienos Minėjimas

Kovo 7 d., 1 val. popiet, Lietuvių Moterų Klubas ruošia pietus "Laisvės" name. Tai bus Kovo Aštuntosios minėjimas. Įžanga asmeniui tik $2.00.

Turėsime gražią meninę programą, kurią atliks aidietės vadovybėje Mildred Stensler. Bet apie tai daugiau žinių pranešime vėliau. Dabar tik prašome visus tą dieną pasižymėti ir niekur kitur neapsiimti eiti.

Klubo Valdyba

Gražiai atžymėtas V. Bunkienės gimtadienis

Praėjusį šeštadienį Valys ir Verutė Bunkai buvo sukvietę keliolika artimų savo draugų ir bičiulių į savo rezidenciją ir jiems paruošė puikią vakarienę.

Bet svečiai vis nežinojo, koks vakarienės tikslas. Tik užkandžiaujant buvo sužinota, kad vasario 21 diena yra Verutės gimtadienis, ir tam tikslui svečiai buvo sukviesti.

Svečiai pasakė gražių kalbų apie jubiliatę ir jos vyrą Valį Bunkų. Ilgiau kalbėjo pati jubiliatė apie savo nueitąjį kelią, taip pat ir šeimininkas papasakojo apie tai, kaip, kokiu būdu jis ir Verutė įstojo į pažangųjį lietuvių judėjimą. Valys, kaip žinia, be kitko, yra veiklus ir sumanus "Laisvės" vajininkas ir praėjusiame vajuje laimėjo antrąją premiją.

Verutė, be to, kad yra Lietuvių Moterų Kultūros Klubo korespondentė, talentinga scenos mėgėja-aktorė. Dar Lietuvoje gyvendama ji jau vaidino visokiuose veikaluose. Po to, kai atvyko į Kanadą, į Montrealį, ten taip pat veikė scenoje; kai kada ne tik vaidindavo, o ir režisuodavo veikalus.

Kai jiedu iš Kanados persikėlė gyventi Niujorke, Verutė čia atliko partijas visoje eilėje statomų scenos veikalų.

Abudu Bunkai yra aidiečiai.

Šia proga tenka jubiliatei palinkėti sveikatos, ilgo amžiaus ir sėkmės veikloje.

Sveiksta

Mary Tamelis buvo ligos aštriai suimta, išvežta į ligoninę. Keletą dienų gydytojai tyrė ligos priežastį ir bendrąjį jos sveikatos stovį. Dabar M. Tamelis jau randasi namie, 75-18 186th St., Flushing, N. Y., dukters priežiūroje.

Aidiečiai ir moterys klubietės Marytės pasigedome, nes jinai Aido dainų pamokas, o taip pat ir savo draugijų susirinkimus sveika būdama uoliai lanko. Linkime jai sveikatos ir greit sugrįžti.

A—tė

"New York Timeso" korespondentas praneša, kad Pekine buvo suruoštas banketas pasitikimui Tanzanijos prezidento L. K. Nyerero. Ten kalbėjo Kinijos prezidentas Liu Shau-chi ir sakė:

'Žinoma, priklauso nuo Jungtinių Valstijų, kaip jos toli eis plėsdamos karą Indokinuose... Kinijos vyriausybė jau daug kartų yra pareiškus, kad ji nestovės nuošaliai, jeigu JAV nesusilaikys nuo agresijų prieš Vietnamo Demokratinę respubliką (Šiaurės Vietnamą)".

Atsitiktinis padangų išradimas

Automobilio ratui padangą buvo išrasta du kartus. Pirmą kartą vietoj metalinių arba iš lyno pagamintų ratlankių ją pasiūlė panaudoti anglas Robertas Tompsonas. Tačiau jo pasiūlymas susilaukė tik pajuokos. Tai buvo praeito šimtmečio viduryje. Ir tik žymiai vėliau, 1888 m., veterinaras Danlopas užpatentavo padangą.

Danlopas tapo išradėju atsitiktinai. Netgrįstomis Islandijos miestelio gatvėmis, kur gyveno veterinaras su šeima, mėgo važinėtis dviračiu jo sūnus. Tačiau berniukui greit nusibodo važinėjimasis duobėtu ir akmenuotu keliu. Tada tėvas nutarė padėti savo sūnui. Jis nupiovė gabalą sodo guminės žarnos ir pritvirtino jį prie dviračio ratų. Gal būt, šis išradimas ir būtų likęs tik Danlopo šeimos nuopelnu, jeigu berniuko, važiuojančio dviračiu su guminiais ratais, nebūtų sutikęs vienas jo meto anglų lenktynininkas. Pastarasis iš karto įvertino išradimą.

ŽMONĖS DAROSI JAUTRESNI ORUI

Kaskart daugiau atsiranda žmonių, kurie jautriai reaguoja į mažiausius temperatūros bei drėgmės svyravimus. Nervų ligų gydytojas prof. Lindholmas, kuris tyrė ir meteorologijos klausimus, nustatė, kad 88 procentai žmonių blogai jaučiasi, esant aukštam slėgimui, 76 procentai — sunkiai pakelia žemą slėgimą. Beveik visi žmonės jaučiasi blogai, esant pakibusiems lietaus debesims arba tinštam rūkui.

Dabar jau nustatyta aiški sąsaja tarp klimatinių reiškinių ir svarbesniųjų nervų įtempimo. Į oro pakitimus ypač jautriai reaguoja tie žmonės, kurie daug ir įtemptai dirba, amžinai skuba ir mažai būna gryname ore.

Lisabonas. — Virš 1,000 universiteto studentų demonstravo protestuodami prieš Salazaro diktatorišką režimą.

Tarptautinė Moters Diena

Paminėjimai įvyks:

Cleveland, Ohio

Šeštadienį, Kovo-March 6-tą d., pradžia 5-tą val. vakare. Vakarienė bus duodama 6-tą val. Bus LDS Klubo salėje, 9305 St. Clair Ave.. Taipgi bus ir įdomių pamarginimų.

Brooklyn, N. Y.

Sekmadienį, Kovo-March 7-tą d., "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke, pradžia 3-čią val. dieną. Bus įdomi programa: prakalbos, dainos ir kitoki įdomumai. Rengia Lietuvių moterų kultūros klubas.

IŠNUOMOJIMAI

Išnuomojame kambarius.
City Line—Euclid Ave. stotis
3 kamb. apt.—$73.00
4 kamb. apt.—$85.00
Skambinkite savininkui:
MI. 1-6718
(14-15)

Išsinuomoja kambarys. Vyrui ar moteriai. Šaltas ir šiltas vanduo. Garu apšildomas. Reikalui esant, gali ir virtuvę naudoti. Transportacija gera — autobusai, traukiniai arti. Prašome kreiptis asmeniškai ar telefonu: MI. 2-0030. Ch. Cherka, 77-03 Rockaway Blvd., Woodhaven, N. Y. (12-14)